

JURIIDILINE AJAKIRI

ÕIGUS

TOIMETUS:

R. Rägo
peatoimetaja

K. Grau, E. Maddison, A. Palvadre,
J. Reinhold, J. Uluots ja

E. Ein
tegevtoimetaja

LAHEMAD KAASTÖÖLISED.

A. Brandt, S. Csekey, R. Eliaser, E. Erdmann, D. Grimm, Th. Grünthal, K. Gyldenstubbe, J. Jans, P. Kann, F. Karlson, A. T. Kliimán, A. Luiga, J. Lõo, H. Madisson, N. Maim, L. Olesk, K. Parts, A. Piip, P. Poom, M. Pung, K. Saarmann, K. Selter, M. Taevere, O. Tief, I. Tjutrjumov, L. Villecourt.

KAASTÖÖLISTELE!

Ajakirja mahutavuse tõstmiseks on nõutav, et juriidilises ajakirjas „Õigus“ avaldamiseks saadetud artiklid oleksid võimalikult kokku surutud. — Trükivigade vältimiseks on tarvilik, et käsikirjad oleksid kirjutatud selgestiloetava kirjaga, parandusteta ja vahelekirjutusteta; eriti soovitav masinkiri (vähemalt 3 sm laiuse vaba äärega). — Tarvitamist leiavad ainult trükivalmis käsikirjad; korrektuurides on lubatud vaid trükivigade parandus ja äärmisel juhul üksikute sõnade muutmine. — Soovi korral saadetakse autorile esimesest korrektuurist äratõmme, mis viivitamata tuleb tagasi saata. — Ühtluse tõstmiseks alluvad kõik käsikirjad keelelisele korrektuurile. — Avaldamata jäänud artiklite käsikirjad saadetakse tagasi ainult vastaval, käsikirjale juurde lisatud soovil. — Autorid võivad saada artikleist äratõmbeid, missugune soov tuleb märkida käsikirjale ühes äratõmmete hulga äramärkimisega. Äratõmmete, artiklis kasutatud klišeede ja toimetuse kaudu tehtud tõlgete kulud kannab autor.

Käsikirjad saata aadressil: „Õiguse“ toimetus, Tartus, Aia tn. nr. 35.

S I S U.

Artiklid.

Kliimann, A. T.: Normitehnikast administratiivprotsessiõiguses. (Järg)	97
Nõges, Valter: Balti Eraseaduse tekstidest	111
Priimägi, Jaan: Testamentide avamisest ja kinnitamisest Petserimaal ja Narva-tagusel maa-alal	117
Melnikov, Al.: Käekirja grafomeetriline analüüs	123

Normitehnikast administratiivprotsessiõiguses.

Kriitika- ja interpretatsiooniküsimusi maksvast õigusest.

A. T. Kliimann.

(Järg.)

§ 5. Ustav gr. s. AKK ehtsa viite konstrukt-
sioonis. — Ülalesitatust nähtus, et AKK § 44. sõnastuses
esineb ehtsa viite tüüpiline konstruktsioon. Selle konstrukt-
siooni kohaselt AKK viidatavaiks seadusiks on kõik tsiviil-
protsessuaalsed ja ka niisugused seadused, mis ei ole seda
küll oma sihilt, kuid mis tulevad arvestusse tsiviilprotsessu-
aalseis seadusis leiduvate ehtsate viidete alusel. Alamal-
esitatavais väljenduis ja osalt ka arutlusis piirdume
siiski vaid Ustaviga, kui ainekult haaravama ja mõistete-
süsteemilt viimistletuma tsiviilprotsessuaalse põhiseadusega.

Asetame Ustavi normistikke AKK ehtsa viite tüüplisse
konstruktsioonesse. Otsustame, milliseid neist normistikkest
ja kuidas neid tuleb arvestada administratiivprotsessu-
aalsete tühikute lahendamisel. AKK viitava seadusena aga
vaikib ses küsimuses. Siiski tema 44. § laseb mõista maks-
maalselt üht: nimelt Ustavi viidatavad normid peavad selle-
kohaseile AKKs lahendamata jäänud juhtudele vastama.
Kuid selle küsimuse, kuidas mõista ja tõlgendada viidatavate
normide „vastavust“ viitavaile, seaduseandja on jätnud prot-
sessualisti enda otsustada.

A. Ehtsa viite mõistest järeldub, et mitte kõik Ustavi
normid ei või esineda vastavais legaalkonstruktsioones. AKK
§ 44. põhimõtte kohaselt tohib rakendada üksnes neid Ustavi
norme, mis on oma sihilt ja loomult tsiviilprotsessuaalsed.
Järelikult kõik Ustavi muud normid ei saaks olla viida-
tavaiks. Sääraste „muude“ normide tüüpilise näitena esineb
Ustavis kniga pervaja glava vtoraja o poverennyh. Mainit-
tud osa Ustavist on niisugune, et ta võiks leida aset väga
hästi ka mõnes teises, materiaalse õiguse vastavasisulis

ürikus. Nende normide suhtes ei maksa ehtsa viite muundatavuse põhimõte. Tarbe korral tuleb kohaldada neid norme täiesti sel kujul, nagu nad on väljendatud Ustavi 44.—50. artiklis.

Kuid vahetegu tsiviilprotsessi- ja mõne teise instituudi normide vahel on *ad hoc* juhtudel seotud tihtigi suurte raskustega. Olgu selgituseks Ustavi norme, mis on väljendatud artiklites 816—838 kniga vtoraja razdel tretij o srokach. Vähemalt glava pervaja käsitleb normistikke, mis administratiivprotsessi tingimuses võivad esineda kahel kujul: kas kui puhtprotsessuaalsed või kui materiaalsed normid. Viimastena mõistame neid näiteks siis, kui nad määritlevad administratiivtoimingute seadusejõu omistamist. On selge, et ehtsa viite alusel saab arvestada vaid puhtprotsessuaalseid norme, seega tähtaegade küsimuses, näiteks, ainult neid tähtpäevi, mille seadmine sõltub täiel määral kohtu vaba kaalutlemise (freies Ermessen) õigusest. Ja muundamatult tuleb rakendada kõik need normid, mis korraldavad, näiteks, n. n. seaduslikke tähtaegu ning sisaldavad materiaalse õiguse osiseid. Ühenduses mainituga olgu veel konstateeritud, et AKK § 44. ei maksa ka Ustavi nende normide suhtes, mis viitavad ebaehtsalt mingile materiaalse õiguse seadusele. Tarbe korral tuleb rakendada viimaks osundatuidki administratiivprotsessis nõnda, nagu nad on sõnastatud.

B. Aga ka Ustavi puhtloomulisest tsiviilprotsessuaalseist normestki võib leida tegelikku rakendamist AKK aladel ainult teatav osa. Et seda osa lähemalt piiritella, konstateerime, et teatav liik AKK ja Ustavi normistikke on oma põhimõtteliselt aluselt täiesti disparaatsed, muist selle vastu aga komparaatsed. Disparaatsed normistikud määravad erinevaid vahendeid ühesihiliste toimingute sooritamiseks, komparaatsed aga tarvitavad ühesisulisiks toiminguks enam-vähem võrdseid vahendeid. Sellekohaselt on norm: „asja otsustamisel piirdutagu üksnes formaalse tõe saavutusega“ normi suhtes: „küsimuse otsustaja juhtigu end materiaalse tõe avastamise põhimõttest“ täiesti disparaatne. Säärasteist normest ei saa moodustada administratiivprotsessuaalseid mõistekonstruktsioone. Administratiivprotsessis saab arvestada üksi neid Ustavi tsiviilprotsessuaalseid norme, mis on AKK vastavate alade suhtes komparaatsed. Viimast liiki tsiviilprotsessuaalsete normide muundumine admi-

nistratiivprotsessuaalseiks peab toimuma põhimõtete kohaselt, millised valitsevad AKK üksikuis normialades.

1. Protseduuri alal ei maksa administratiivprotsessis ükski Ustavi norm, mis käsitleb tüliasja arutlemist. Ses küsimuses ilmnevad AKKs Ustavi suhtes täiesti disparaatsed põhimõtted. Tsiviilkohtutes esineb protseduuri alal võistluspõhimõtte, administratiivkohtutes on aga ainuvalitsejaks uurimuse vaatekoht. See väljendub esiteks selles, et administratiivkohus ei ole sunnitud piirduma ainult parteide poolt esildatud²⁸ olmastikuga (Tatbestände, fakty, obstojelstva). Kohus tohib tõmmata arutlusele igasuguseid olmi²⁹, mis on faktilises või juriidilises seoses haginõudega (iskovoe trebovanie, Klageanspruch). Samuti ei ole kohus sunnitud arvestama parteide poolt sündmustikkude ja faktilise olukorra tõekstunnistamist³⁰ ega ei ole ka seotud parteide poolt õiguste ja kohuste omaksvõtuga³¹. Uurimispõhimõtte väljendub teiseks veel selles, et kohus õigustub omal algatusel kutsuma tunnistajaid³², omal algatusel toimima ekspertiisi³³ ja parteide soovidest sõltumatult võtma ette koha uurimisi³⁴. Kolmandaks uurimispõhimõtte väljendub aga ka selles, et tüliasja selgitamise otstarbel kohus õigustub käsutama kolmandaid isikuid, seltskondlikke organisatsioone ja avaliku võimu organeid³⁵. Administratiivkohus on õigustatud kasutama isegi parteisid enda organina, kohustades neid teatavaks toiminguks ja varustades neid seks puhuks tarvilise volitusega³⁶. Endastmõistetavalt kohus tohib teha ka sunduslikuks asjaosaliste arutlusele ilmumise. Viimase väitega ühenduses mainime uurimise väljendumist, neljandaks, ka selles, et võistkonna (parteide) ilmumine kohtusse ei ole üldpõhimõtteliselt sugugi sunduslik³⁷. Võistkonna puudumine ei tõkesta asja arutluselevõttu ja tehtud otsuseid ei loeta tagaseljaotsusteks³⁸.

Uurimispõhimõtte, väljendugu ta arutlusis, arutluselevõtu astmes või otsustuses, kõrvaldab täiesti võimaluse rakendada administratiivprotsessis tsiviilprotsessuaalseid protse-

²⁸ RT 1919, 10, I, 23 § 21 ja §§ 19, 20.

²⁹ lex cit., § 21.

^{30, 31} lex cit., §19.

³²⁻³⁶ lex cit., § 20.

^{37, 38} lex cit., §§ 18, 34, 14.

duurinorme, mis baseeruvad võistlusepõhimõttel. AKK vastavaid tühikuid tuleb lahendada mitte § 44. korras, vaid täiesti originaarselt, näiteks, analoogia najal. Analoogia juhtudel ei saa aga olla aluseks ikkagi mitte Ustavi, vaid mõne teise, näiteks, kriminaalprotsessuaalse seaduse sellekohased normid.

Kuid ei tule unustada, et ka protseduuri alal on normistikke, mis ei ole rajatud ei uurimise ega võistluse ideele. Rohkesti komparaatseid norme esineb, näiteks, erakaebekorras, edasikaebeprotseduuris tunnistajate instituudis, ekspertiiis, esemete, tõendiste ja seletuste hindamises jne. Siin on kohus sunnitud alati määritlema, kuivõrt need komparaatsed normistikud on *ad hoc* juhtudel sõltuvad üldisest uurimispõhimõttest. Sest sellekohaselt tuleb neid muundada, s. o. sisustada restriktiivselt (koondavalt) või ekstensiivselt (avardavalt). Olgu selgituseks esitatud administratiivprotsessist haginõude muundamise küsimus. Lahendame esiteks tühiku muunduse võimalusest. Küsimusele, kas tohib üldse muundada haginõuet, leiame vastuse tingimata AKKst, aga mitte Ustavist. Uurimise vaatekoht ei ole selle võimaluse vastu³⁹. Teise tühiku moodustab küsimus, millises ulatuses on muundus lubatav. Piiritõmbamine muunduse võimalusele peab toimuma samuti AKK, aga mitte Ustavi normide põhjal⁴⁰. Ses asjas pöördumine Ustavi poole oleks ekslik ja ebajärjekindel talitsemine uurimise lähtekoha suhtes⁴¹. Kolmanda näite annaks küsimus, millal peab toimuma muundamine. Sellekohase vastuse saame Ustavist, aga mitte AKKst⁴².

2. Võistkonna alal ei rakendu ükski Ustavi tsiviilprotsessuaalne norm, mis käsitleb parteide mõiste sisu ja mahtu. Partei Ustavist erineb sootuks AKK parteist. Ustavi järgi aktiivne partei on iga adressaat, kes tõusetab tülüküsimuse ning kelle nimel aetakse tüliasja ja kes täielikult valitseb tülieseme üle ning kes omalt poolt juhib

³⁹ lex cit., §§ 10, 20, 21. — RT 1929, art. 110, § 11.

⁴⁰ lex cit., § 11. — RT. 1919, 10, I, 23 § 10.

⁴¹ Nagu paljudes administratiivprotsessuaalseis küsimusis, kohtu tegelus on siingi asunud puhttsiviilprotsessuaalsele seisukohale, tunnistades ainuõigeaks Ustavi art. 332 põhimõtte. Vrd. Riigikohtu adm. t. nr. 579, 1921.

⁴² Ustav, 334; 331, 330¹. — Vrd. 1922. aasta Riigikohtu otsused. Tartus 1923, lk. 67 ja 68.

tüliküsimuse arutlust. Ka administratiivprotsessis partei on see, kes oma nõudekirja esitamise teel tüliküsimuse tõusetab. Kuid esitanud nõudekirja, partei on oma olulisema administratiivprotsessuaalse toiminguga sooritanud⁴³. Ta võib täiesti passiivselt jääda ootama kohtuotsust. Protseduuri juhivad kohus. Võistkonna avaldised seovad teda vaid erandjuhtudel, sest neile ei omistata üldiselt mingit juriidilist tähtsust. Kohus hindab neid avaldiseid nagu muidki tõendiseid⁴⁴.

Tüliasju arutellakse administratiivkohtuski võistkonna nimel. Siiski ei tule sellele asjaolule omistada suuremat tähelepanu. Kuid üldiselt ei sobi sugugi administratiivprotsessi võistkonna mõistega valitsemine tülieseme üle, samuti protseduuri mõjustamine parteide kaudu. AKK on väljendanud *expressis verbis* põhimõtte, et „ühe või teise fakti asjaosaliste poolt tõekstunnistamine või õigeksvõtmine ei ole kohtule asja otsustamise juures kõltev ega kohustav“⁴⁵.

Muidugi ei saa administratiivkohtuski võistkonna osa täielikult eitada. Võistkonnal on subjektiivne õigus ilmuda kohtusse ise või saata enda eest volinikke. Võistkonnal on õigus võtta osa asja arutlusest, õigus esitada tõendiseid ja anda seletusi. Endastmõistetavalt võistkond võib alati loobuda küsimuse kohtulikust lahendusest, võttes tagasi oma nõudekirja ning lõpetades asja omavahelise sobimuse teel. Samuti ei saa eitada võistkonna võimalust teha parandusi, täiendusi ja muudatusi nii nõudekirja kui muude dokumentide sisu suhtes.

Kuid lugu on nii, et see, mis võistkonna mõistele oluline Ustavi seisukohast, AKK põhimõtete järgi on täiesti ebaoluline. Selles see suur vahe sisaldubki.

Võistkonna partei- ja protsessivõimet tuleb käsitleda teatava määraneni erinevalt. Sel alal rakenduvad AKK § 44. kohaselt Ustavi protsessuaalsed ja väljaspool viite korda Ustavi materiaalsed normid.

Administratiivprotsessis lisandub Ustavi tsivilistlikule parteivõimele veel publitsistlik tunnus. Individuaalsete adreessaatide liigis ei ole ses küsimuses Ustavi suhtes erinevusi olemas. Märkatavaid erinevusi esineb aga kollektiivsete adreessaatide parteivõimes. Mitte üksi need ei ole partei-

⁴³ RT 1919, 10, I, 23 §§ 18, 34.

⁴⁴ lex cit., §§ 19, 20, 21.

⁴⁵ lex cit., § 19.

võimelised, kes on märgitud juriidiliste isikute registrisse, vaid igalaadilised kollektiivid. Ja isegi niisugused organisatsioonid, mis on alles loomestaadiumis, evivad administratiivprotsessis parteivõimet.

Üldiselt AKK § 3. põhimõtte järgi on iga adressaat parteivõimeline, kui avalik kord omistab talle mingisuguseid õigusi ja kohuseid. Olgu see adressaat tõeline või arvatav, indiviid või kollektiiv, peremeheta põld või pärandustomp, kodanik või välismaalane. Siiski ametiasutised impeeriumi käsitajaina ei ole administratiivprotsessiski parteivõimelised. Kuid ametiasutised tsivilistlikkude ühikutena on seda alati.

Umbes samaviisiliselt AKK suhtub ka Ustavi sesse normistikku, mis määritleb võistkonna protsessivõimet. See on administratiivprotsessis märksa ulatavam Ustavis väljendatust. Kõige pealt ei tule siin tunnustada neid Ustav'ilikke protsessivõime kitsendusi, mis on oma loomult puhttsivilistlikud, nagu maksuvõimetuse ja pillamise moment. Ka ei või alati määritella protsessivõimet adressaatide ea kaudu. Teatavil juhtudel võivad ka alaealised olla protsessivõimelised.

Võistkonna legitimatsiooni alal ei tule rakendada Ustavi norme üldse mitte. AKK sellekohaseid tühikuid on vaja lahendada üldiste põhimõtete järgi.

Passiivsete parteide alluvuse (Gerichtsstand) küsimuses maksab efektiivsuse ehk toimivuse põhimõtte⁴⁶. See sisaldub selles, et avaliku administratsiooni esindajaid arvatakse alluvaiks sellele kohtule, mille tegevuse piirkonnas nende aktide toime (Wirkung) avaldus. Kui aga administratsiooni esindajate ja kohtu tööpiirkonnaks on tegelikult üks ja sama pindala, siis tuleb alluvuse küsimuses nähtavale n. n. personaalne põhimõte. See sisaldub selles, et teatavale kohtule loetakse alluvaks ainult niisugune asutis või ametnik, kes asub selle kohtu tööpiirkonnas. Passiivsete parteide alluvust määritelles lähtutakse efektiivsuse mõiste puhul administratiivaktide toimekohast, personaalsuse mõiste puhul aga administratiivasutise või ametniku asukohast.

Administratiivkohtule alluvate passiivsete parteide kontingent määritletakse loenduse põhimõtte järgi⁴⁷. Viimane

⁴⁶ RT 1919, 10, I, 23 ja RT 1929 art. 110: §§ 2, 4, 5, 6.

⁴⁷ leges cit., § 2.

avaldub selles, et vastavad seadused mainivad kohtule alluvaid passiivseid parteisid kas üksahaaval või liikidena.

Aktiivsete parteide asjaomasuse (Sachlegitimation) küsimuses maksab üldlause ehk üldklauseli põhimõte. AKK § 3., käsitledes partei- ja protsessivõimeliste adressaatide kohtus esinemise eeldusi, s. o. nende asjaomasust, lausub: „Õigus protestida on... ametnikudel, kellel seaduse järele ülesandeks on tehtud... asutiste seaduslikkuse järele valvata. Õigus kaevata on kõigil isikuil... kui nende õiguslikud või varanduslikud huvid administratiiv-asjus seadusevastaselt on puudutatud.“ Osundatud fraasest nähtub, et seaduseandja on määritelnud aktiivsete parteide asjaomasuse üldiste lausete varal ühtlaselt ja korruga kõigi adressaatide jaoks.

3. Kompetentsi normistikkude alal ei rakendu Ustavi normid üldse mitte. Siin esinevaid tühikuid tuleb lahendada üksnes AKK üldiste põhimõtete järgi.

Kompetentsi määritluse küsimuses esineb eesti administratiivprotsessis täiesti omapärane põhimõte. Ta ei sarnane ei loendusviisiga ega generaalklauseliga. Viimase all mõistetakse niisugust määritlust, mis annab administratiivkohtute otsustada iga suguse tüli, mis on tekkinud avaliku administratsiooni ja kahjusaaja vahel. Tarvitseb ainult, et see sugune tüli taotleks administratiivsete toimingute õiguspärasuse kontrollimist. Loenduse ehk enumeratsiooni all aga mõistetakse niisugust kompetentsi määritlust, kus kohtu kontrollimisele kuuluvaid esemeid esitatakse kas üksahaaval või liikidena⁴⁸.

Administratiivkohtukorra seadusis ei leidu ei enumeratsiooni ega üldklauselit, samuti mitte nende kahe kombinatsiooni. Vastavate seaduste kompetentsinormid loendavad küll asutisi ja ametnikke ja kõnelevad ainestikust ühenduses asutiste ja ametnikkudega. Kuid ses ei avaldu enumeratsioon, sest et ei registreerita konkreetseid ainestikke ei üksahaaval ega liikidena. Vastavate seaduste kompetentsinormest nähtub, et tunnustatakse kohtulikult kontrollitavaks avaliku võimu iga akt, mille autor on arvatud administratiivkohtule alluvaks. Kuid ses ei avaldu üldklausel, sest et üldklauseli

⁴⁸ Vrd. Karl Friedrichs, op. cit., lk. 182.

ideega ei ole sobiv seadusis esinev ametnikkude ja asutiste loend.

AKK ja AKK muutmise seaduse § 2. määritleb administratiivkohtute kompetentsi kahe momendi kaudu: ta loendab esiteks administratiivkohtuile alluvaid passiivseid parteisid ja mainib teiseks viimaste poolt sooritatavaid toiminguid. Neile momendele lisandub AKK ja AKK muutmise seaduse §§ 4., 5. ja 6. põhjal veel kolmas moment: personaalse alluvuse põhimõtte puhul passiivsete parteide asukoht või efektiivse alluvusepõhimõtte maksvusel administratiivaktide toimekoht. Need kolm momenti kombineerudes moodustavadki administratiivkohtu kompetentsi määritluse põhimõtte. Selleviisilist määritlust võiksime nimetada määritluseks alluvuse põhimõtte järgi⁴⁹.

4. Kohtuorganisatsiooni normistikkude suhtes, kuivõrt need on leidnud aset Ustavis, ei maksa AKK § 44. Organisatsiooninorme tuleb rakendada nõnda, kuidas nad on sõnastatud Ustavis või seadusis, millele Ustav on viidanud.

Määritelles üldjoonis ning skitsiliselt mõningaid põhimõtteid administratiivkohtute organisatsiooni, kompetentsi, võistkonna ja protseduuri tähtsamaist normistikest, määritlesime ühtlasi, kuidas ja millal võime Ustavi suhtes käsitada AKK § 44. väljendatud ehtsa viite mõistet. Puudutatud küsimused AKK ja Ustavi piirialadelt on vaid tähtsamaid normitehnilisi näiteid. Neiski küsimusis administratiivkohtul on sooritada paljutki. Suur hulk põhjapanevaid probleeme on ikka veel selgusetu. Ja isepäraste põhimõtete kehvasse kohtutegelusse on tunginud Ustavi võõrapäraseid puhttsiviilprotsessuaalseid vaadendeid, mida tuleb siit järjekindlalt välja rookida.

3. peatükk. Ebaehtis viide ja Учреждение правительствующего сената.

§ 6. Riigikohtuseaduse § 17. muutmise seadus. — Riigikogu poolt 25. märtsil 1926. a. antud Riigikohtuseaduse § 17. muutmise seadus⁵⁰ sisaldab lause: „Administ-

⁴⁹ Vrd. Carlo F. Ferraris, *Diritto amministrativo*, volume primo, Padova 1922, lk. 388 jj. — Raphael Alibert, *Le contrôle juridictionnel de l'administration*, Paris 1926, lk. 195 jj. ja 142 jj.

⁵⁰ RT 1926, 32, I, 45.

ratiivosakonnal on endise Vene senati esimese, teise, kolmanda ja neljanda departemangu õigused ja kohustused.“ Osundatud lausest nähtub, et Riigikohtu administratiivosakonnale omistatakse teatavad õigused ja kohused, kuid temast ei nähtu, milles need õigused-kohused sisalduvad. Arusaadavalt tarvitseb määritleda neid nende seaduste põhjal, milles endise Vene senati loendatud departemangude õigused ja kohused on normitud. Selle asjaolu tõttu tuleb võtta osundatud seaduselauset viitena. Kuid millise viitena?

Ei ole raske jõuda selgusele, et ülalmainitud seaduses on mõeldud nimelt endise Vene riigi Dirigeeriva Senati Asutusseadust Učreždenie pravitelstvjuščago Senata [US]⁵¹. Osundatud seaduselause kohaselt tuleb arvestada esitatud vene ürikust ainult neid artikleid, mis käsitlevad endise Vene Senati esimese, teise, kolmanda ja neljanda departemangu õigusi ja kohuseid. Nii siis on meil antud viite puhul tegemist kindla seadusega ja selle kindla seaduse kindlate artiklitega. See asjaolu lubab näha ülalosundatud seadusefraasis ebaehtsat viidet. Kuid see viide ei esine siin ometi mitte oma puhtal kujul. Tema üleni peidetud konstruktsioon ligin-dab teda suuresti ehtsa viite liigile. Kuigi ei saa salata seda, et tolles seaduselauses on tegu kindla üriku kindlate osistega, lugu on siiski nimelt nii, et neid konkreetseid osiseid ei ole seadustehniliselt ometi mitte konkreetset osundatud. Ja protsessualist on sunnitud neid omal käel määritlema. See moment sest ebaehtsast viitest esineb samuti ehtsa viite tehnikaski. Sellepärast siis ongi täiesti võimalik, et selle eba-määrase viitekuju põhjal satume kokku tegelikkude juhtu-dega, mis ei ole lahendatavad ehtsa ega ebaehtsa viite konst-ruktiooni kohaselt.

Et aga viite põhisisu on siiski ebaehtis, siis tuleb USi vastavaid norme rakendada üldiselt ikkagi nõnda, nagu nad on mainitud vene ürikus sõnastatud. Muidugi ei taheta seega väita, nagu maksaks eesti oludes vene viidatavast seadusest viimane kui normike. US on vaid niivõrt jõus, kuivõrt ta ei käi vastu eesti natsionaalseile korraldusile. Ning üldine põhi-mõte on ikkagi see, et ses osas ei ole lubatud teha mingi-suguseid administratiivprotsessipäraseid sisumuundusi.

Et ebaehtsat viidet väljendavast fraasist ei selgu ilmsesti,

---

⁵¹ Svod Zakonov, tom I., čast 2, kniga četvertaja, izdanie 1917 goda.

milliseile norme seaduseandja on tahtnud omistada õigusejõudu, siis on vaja teha USi üriku sellekohast kriitikat eesti natsionaalsete seaduste, eeskätt Põhiseaduse alusel.

§ 7. Учреждение правительствушчого сената. — Riigikohtuseaduse § 17. muutmise seaduses väljendatud ebaehtsa viite põhjal tuleb arvestada eesti administratiivprotsessis üldiselt ainult USi neid normistikke, mis määritlevad endise Vene riigi Dirigeeriva Senati esimese, teise, kolmanda ja neljanda departemangu kompetentsi*.

Kuid ühikute õigusi ja kohuseid ei piirelda üksnes kompetentsinormide kaudu. Selgituseks olgu esitatud sellekohaselt kaks valemit: esimene „kaitseisukorra asjad alluvad kohtulikule kontrollile“ on kompetentsinorm, ja teine „poliitilisi küsimusi ei ole lubatud arutella sisuliselt“ on protseduurinorm. Kuid viimase normi analüüs osutab osiseid, mis on pärit kompetentsi alalt. Nimelt väljendatakse näitena esitatud protseduurinormi kaudu esimest, s. o. kompetentsinormi kitsastav tunnus. Siit nähtubki, et ühikute õiguste ja kohuste määritlus võib toimuda osaliselt ka niisuguste protseduurinormide kaudu, milliseist oleneb nende ühikute funktsioonide mõisteid koondav või avardav tõlgendamine.

Olgugi et ebaehtis viide nõuab ainult USi konkreetsete kompetentsinormide arvestamist, tuleb neile siiski veel lisandada erandlikult ka neid väheseid protseduurinorme, mis määritlevad, millises sisuulatuses tuleb otsustada mainitud nelja departemangu kompetentsi kuuluvaid küsimusi.

Kuid ka neist USi kompetentsinormest ja viimastega lahutamatu seotud protseduurinormest võib tulla rakendamisele üsna tähtsusetu osake. Normikriitika osutab, et üks osa vastavaist USi normistikest on Eesti Põhiseadusega vastuolus. Siin mõtleme peamiselt neid, mis on eesti põhiseaduslike põhimõtete otseses vastuoksuses. Aga ka need USi normid ei maksa, mis käsitlevad Eesti Põhiseadusega juba teisiti lahendatud küsimusi.

Teine osa USi vastavaid normistikke on Eesti iseäraseis olukorras rakendamatu, sellekohaste reaalsete eelduste puududes. Eestil ei ole baškiire ega Sahalini saart. Eestis ei saa ka tekkida Siberi kullakaevanduste ja söeaukude piiritülisid.

* US, 22—32; 145—154.

Kolmas osa USi normest on aga seepärast rakendamatu, et vastavad ainekud olid juba korraldatud eesti natsionaalsete seaduste kaudu enne USi kompetentsinormide maksvakstunnistamist ebaehtsa viite korras.

USi mainitud nelja departemangu kompetentsi käsitlevad artiklid on sedavõrt sisukirjud, et nende üksikasjalise maks loenduseks ei ole tarvet. Iseloomustame nende artiklite kirevat ainekku liigitades: üks osa mainitud departemangude kompetentsiküsimusist on administratiivset, teine osa aga administratiivprotsessuaalset iseloomu.

Ülevaatlikkuse mõttes liigitame administratiivsed küsimused veel kolme rubriiki: üks osa neist on seotud seaduseandlusega, teine liik on pärit aktiivse administratsiooni alalt ja kolmas sisaldab riigivalve funktsioone.

Seaduseandluse alalt kuulus siia seaduste avaldamise ja üldamisega (obnarodovanie) seotud toiminguid⁵². Seaduseandluse ja aktiivse administratsiooni vahepealsete toimingutena võiks mainida Riigi Volikogu ja Riigi Nõukogu nakaz'ide, (Ajutise) Valitsuse ukaz'ide ja ministeeriumide ning peavalitsuste ustav'ide avaldamist ja üldamist⁵³.

Aktiivse administratsiooni tegevusena võiks esitada näiteks osavõttu kroonu varanduste realiseerimisist, hangetest, rendilepinguist, maksude ja tagasimaksude otsustamisest, kroonuvõlgade mahakustutamist, koloniseerimisest, nimede muutmistest, aadresskalendri koostamisest jne⁵⁴.

Riigivalve funktsioon sisaldub kõigi Dirigeerivale Senatile alluvate asutiste ja ametnikkude tegevuse kontrollimises. Kontrollimise mõiste aga on USi normes väljendatud nii avaralt, et ta sisaldab passiivse riigivalve kohuse kõrval ka aktiivset korrigeerimise õigust⁵⁵.

Seaduseandlusega seotud administratiivseid toiminguid, samuti aktiivse administratsiooni ja riigivalve funktsioonide sooritamist ei ole Eesti Põhiseadusega arvatud kohtulikeks ülesandeks. Kuid ebaehtsa viite järgi tuleb tunnistada loen-

⁵² US, 22₁.

⁵³ US, 22₁ ja primečanie.

⁵⁴ US, 22₃, 9, 10; 23₃; 24, 25₁₋₆; 26_{1, 2, 4, 5}; 29; 31.

⁵⁵ US, 22₃; 27; 28; 145—154.

datud alade USi normistikud maksvusetuks peamiselt ja eeskätt sel põhjusel, et vastavad küsimused olid juba lahendatud eesti natsionaalsete seadusenormidega täies ulatuses.

Administratiivprotsessualisti huvitavad seepärast üksnes puhtkohtulikud funktsioonid. Siia kuulub küsimusi riigitegevuse igasuguselt alalt. Enumeratiivselt loendab US esemeid isikuõigusest, nimeõigusest, tsensuuriõigusest, trükiõigusest, kogumiste, koosolekute ja avalikkude esitiste õigusest, organisatsioonide õigusest, riigikaitse ja avaliku korra ning julgeolu õigusest, riigiteenistuse, koormuste, maksude ja lõivude õigusest, riikkondsuse, kodakondsuse ja populatsiooni ning koloniasiooni õigusest, seisuste- ja agraarõigusest, põllunduse-, metsanduse-, majanduse-, aianduse-, jahinduse-, kalanduse-, mäenduse-, töönduse- ja kaubanduseõigusest, sotsiaalkindlustuse- ja töökaitseõigusest. Kohtulikkude funktsioonide alal tohiks mainida ka administratiivset iseloomu esemeid kohtuorganisatsiooni administratiivsest õigusest. Samuti peaks siin mainima puhtõiguslikke esemeid seaduste ja määruste interpretatsiooni ja Dirigeerivale Senatile alluvate asutiste konfliktide õigusest⁵⁶.

Kuid ka needki ülalloendatud esemed olid juba enne sellekohase ebaehtsa viite loomist eesti natsionaalsete seadustega korraldatud. Ja tänapäeval tuleb tunnistada administratiivkohtute kompetentsi alal ainumaksvaks AKK ja AKK muutmise seadust ja mõningate eesti päritolu eriseaduste sellekohaseid norme niivõrt, kuivõrt need käsitlevad kaebuste ja protestide ainetikku. Väljaspool tavaliste kaebuste ja protestide ainetikku on jäänud korraldamata üksnes puhtjuriidilised küsimused. Ja nii kaua kuni maksab ega ei ole osaliseltki muudetud Riigikohtuseaduse § 17. muutmise seaduse ebaehtis viide, senikaua maksavad ka eesti administratiivprotsessi õiguses USi sellekohased kompetentsinormid seaduste ja määruste interpretatsiooni ja administratiivasutiste kompetentsikonfliktide suhtes.

Interpretatsiooni küsimusi otsustab Dirigeeriv Senat ministrite ja peavalitsuste sellekohaste esitiste alusel juhtudel, kui teatavad objektiivse õiguse normid tekitavad

⁵⁶ US. 22₂ ja primečanie 1, 2; 22₃ v; 22₅ b, g; 23_{1, 2, 4}; 25; 26; 27; 29; 30₁₋₃; 31; 32.

kahklusi rakendamisel või neid rakendatakse mitme sõltumatu ameti piirkonnas iga isemoodi⁵⁷.

Eesti administratiivprotsessi õigusse siirutatuna see kompetentsinorm omistab igale ministrile õiguse pöörduda Riigikohtu administratiivosakonna poole tõlgenduse sooviga. USi normest nähtub⁵⁸, et see soov peab olema põhjendatud. Ministrite sellekohaseist esitist peab selguma, esiteks, millised konkreetset normid vajavad tõlgendamist ja, teiseks, millised asjaolud on põhjendanud selle vajaduse⁵⁹. Selle man on vaid tarvilik, et need interpreteerimist põhjustavad asjaolud esineksid ministrist sõltumatute ametite tegeluses⁶⁰.

Ei pea paika arvamus, et „ministrite õigus pöörduda Senati poole seletuspärimistega ja Senati kohustus seletusi anda põhines asjaolul, et Senatile kuulus kõrgem järelevalve ka valitsemisasutiste üle“⁶¹. Ebaehtsa viite juhul ei ole normikriitika ülesanne uurida, milliseil motiivil see või teine norm on pääsenud ürikusse. Pealegi on antud kompetentsinormi sisu arvustamisel täiesti tähtsusetu see asjaolu, kas tõlgendust päritlevad isikud alluvad või ei allu tõlgendavaile isikuile. — Tõsi ju on, et US ei sobi üldse mitte eesti demokraatsesse režiimi, kuid ebaehtsa viite kaudu seaduseandja soovis säilitada õiguslikku kontinuiteeti endise Vene korraga.

Teiseks Dirigeeriv Senat otsustab kompetentsikonflikte üksikute ministeeriumide ja üksikute kubermanguasutiste vahel⁶². Ka sellegi normi tunnistame maksvaks eesti administratiivprotsessi alal ministeeriumide suhtes. Ja ka siingi ei omistu mingisugust õiguslikku relevantsust asjaolule, et vastav kompetentsinorm on väljendatud ilmselt

⁵⁷ US 76₁₀.

⁵⁸ Pöördumine teiste seadusürikute poole, muu seas endise Vene riigi Svod zakonov, tom I; čast 2. avaldatud Učreždenija ministerstv 176. artikli poole, ei ole põhjendatud ega ka tarvilikki.

⁵⁹ See nähtub ülalosundatud USi 76. artikli 10. punktist.

⁶⁰ See järeldub ministrite võimu iseloomust, subordinatsiooni põhimõttest ja üksikute ametikohtade sõltumatusest.

⁶¹ Vrd. Riigikohtu adm. os. t. nr. 969 II, 1926. Jutumärges osundus on tehtud „Õiguse“ järgi (1926, nr. 3, Riigikohtu tegelus, lk. 82).

⁶² US 22₃ a.

ühenduses Senati riigivalve funktsiooniga. Kompetentsitülide otsustamine on kohtulik ülesanne. Kohtulikke toiminguid aga sooritatakse sõltumatult sellest, kas tüliadressaadid alluvad kohtuasutiste riigivalvele või mitte. Teiselt poolt selle kompetentsinormi asetamine ühendusse Senatile alluvate asutiste valitsemisega või valvamisega on seletatav peamiselt USi autorite redaktsioonilise saamatusega, millisele asjaolule on viidatud varemalt juba teisaltki ⁶³.

Ministriumidevaheliste kompetentsitülide kohtulik otsustamine ei ole vastuolus ka võimalusega lahendada neid tüliasju vabariigi valitsuse kaudu. Kui vastavad seadused ei nõua seda *expressis verbis*, siis ei ole ühe ja sama tülküsimuse kohtulik ja valitsuslik otsustamine teineteisest sõltuv ⁶⁴.

Eesti administratiivprotsessi õiguse alal ei saa tunnustada maksvaks neid USi kompetentsinormidega seotud protseduurinorme, mis seavad Riigikohtu administratiivosakonna puhtkohtulikkude ülesannete alal sõltuvasse vahekorda Riigikohtu üldkoguga. Administratiivosakond on oma puhtkohtulikes funktsioones täiesti sõltumatu asutis. Tema otsused ei vaja mingit ümberhindamist mõne kõrgema asutise poolt ⁶⁵.

Samuti ei saa tunnustada neid Riigikogu üldkogu kompetentsinorme, mis käsitlevad Riigikogu administratiivosakonna ja administratsiooni vahelisi võimkonnatüüpe. Kui administratiivosakond on võtnud teatava akti õigusepärasuse küsimuse arutlusele, siis ei saa teda takistada selles ükski võim. Tema tehtud otsus ei kuulu ümberotsustamisele, sest et administratiivtülide alal ei ole administratiivosakonnast kõrgemat kohtuasutist olemas ⁶⁶.

(Järgneb.)

---

⁶³ Vrd. S. A. Korf, Administrativnaja justicija v Rossii, kniga vtoraja, 1910, lk. 362.

⁶⁴ Vrd. RT 1929, art. 182, § 16: Kahtluse korral, missugusele ministriumile asi allub, otsustab küsimuse vabariigi valitsus.

⁶⁵ RT 1919, 10, I, 23, §§ 7, 8; 40—43; 35; 6. — RT 1929, art. 110, § 6.

⁶⁶ RT 1919, 82/83, I, 164, §§ 6 ja 17. — RT 1926, 32 I, 45. — RT 1919, 10, I, 23 §§ 40—42; 35; 27, 28; 6. — RT 1929, art. 110, § 6.

Balti Eraseaduse tekstidest.

Normitehniline arutelu.

Valter Nõges.

I. Riigikogu käesolevas istungkonnas kavatsetakse otsustada Balti Eraseaduse maksvuse laiendamisküsimus Petseri- ja Narvatagusele maale, mis peamiselt tingitud III kõites ette nähtud kinnistuskorra maksmapaneku tarvidusest Eesti vabariigi nim. osades, kus maksev praegu seda instituuti teisiti normiv Vene Tsiiviilseadustik (S. K. X. k. 1. j.)¹. See juht pakub soodsa võimaluse BES-e sissejuhatusel XVI artikli märkuse muutmiseks, mis annab eelise selle seadustiku venekeelsele tekstile saksakeelse ees, kui neis tekib mingisugune lahkeli (nesoglasie).

II. BES-e viimane eelnõu on koostatud kohalikkude õiguseallikate põhjal Friedrich Georg Bunge poolt, ning vene keelde tõlgitud M. Korfi juhtival kaastegevusel. Mõlemad BES-e tekstid kinnitati ühel ajal 12. nov. 1864. a. käskkirjaga² Vene keisri Aleksander II poolt ning avaldati samuti ühel ja samal ajal vene ja saksa keeles; seega omandasid mõlemad tekstid ühesuguse seadusliku jõu. 1869. a. maade võõrandamisel ehitatavale Balti raudteele ilmnes erinevus BES-e 868. artikli 1. märkuse vene- ja saksakeelses tekstis. See juht saigi tõukeks BES-e tekstide suhtumisküsimuse lahendamiseks seaduseandlikul teel: Vene Riiginõukogu avaldas mainitud küsimuses oma arvamuse, mille resolutiivse osa kinnitas keiser 16. nov. 1870. a.³ Hiljem paigutati see 1870. a. seadus kodifikatsiooni korras BES-e 1890. a. väljaandesse märkusena sissejuhatusel XVI artiklile⁴. Meie tsiiviilseadustiku vene- ja saksakeelset teksti on võrrelnud prof. Engelmann⁵ ja prof. Nolde⁶, kes näitavad

¹ R. T. 1920 — 129/130, seadus nr. 254 seisuste kaotamise kohta, II järk.

² Polnoe sobranie zakonov. 41443.

³ Ibidem 48921.

⁴ Vrd. prof. Nolde — „Očerki po istorii kodifikacii mestnyh graždanskih zakonov pri grafe Speranskom“, vyp. II, SPB. 1914. lk. 493 jj.

⁵ Prof. Engelmanni eessõna BES-e mitteametlikule väljaandele: „Liv-, Est- und Curländisches Privatrecht nach der Ausgabe von 1864 und der Fortsetzung von 1890, herausgegeben von H. v. Broecker“, Jurjev 1902. See eessõna on avaldatud lühendatult venekeelses tõlkes aja-

erinevusi tekstides enam kui viiekümnes artiklis. Nii näeme, et küsimuse lahendamine ühe või teise teksti kasuks pole mitte väikese tähtsusega. Väljaspool igasugust kahtlust on see asjaolu, et saksakeelne tekst on täpsam venekeelsest: 1) ta on originaaltekstiks, kuna venekeelne on vaid tema tõlge, mis oma täpsuses ei saa võistelda algtekstiga; 2) ta seisab BES-e algallikatele lähemal, mis põhinevad peamiselt saksa- ja ladinakeelsetel tekstidel; 3) BES-e algallikates on palju vene õigusele võõraid elemente ja termineid, mis on tõlgitud sageli ebatäpsate väljenduste ja sõnadega⁷; 4) BES-e koostasid balti juristid, kes tundsid paremini kohalikku õigust kui tõlkijad venelased. Vaatamata eelöeldule otsustati III köite tekstide küsimus venekeelse kasuks; selle teguviisi motiiviks oli muidugi tahe eelistada riigikeelt vähemusrahvuse keelele.

III. Mõned juristid püüavad ignoreerida 1870. a. seadust. Nii näit., J. Schiemann,⁸ lähtudes ajaloolisest seisukohast, eelistab saksakeelset teksti venekeelsele, kui seaduse originaali tema tõlkele. Sel väitel pole juriidilist tähendust. Tarvitseb ainult meelde tuletada, et provintsiaalseaduste kaks esimest köidet on koostatud saksa keeles, kuid seadusliku jõu omandas ainult tõlge. Käesoleval juhul on tähtis see asjaolu, et BES-e mõlemad tekstid omandasid seadusliku jõu, kuna nende suhtumine üksteisega normiti alles hilisema seadusega.

Prof. Engelmanni⁹ arvamuse järgi on 1870. a. seadus ainult III köite 868. artikli 1. märkuse autentiline interpretatsioon, mis on kohaldatav ainult antud juhul, s. t. maa võõrandamise puhul Balti raudtee jaoks. Ning peale selle ei vastavat see märkus üldse Vene Riiginõukogu arvamusele. Tuleb tähendada, et prof. Engelmanni esimene väide pole

---

kirjas „Žurnal Ministerstva Justicii“ 1902. a., nr. 8, pealkirjaga: „Teksty russkij i nemeckij Pribaltijskogo graždanskogo prava“, lk. 300—312; mina tsiteerin viimast.

⁶ Prof. Nolde — l. c., lk. 504 jj.

⁷ Ibidem, lk. 513, 514.

⁸ J. Schiemann — „Ein Beitrag zur Lehre vom Wasserrecht nach dem Recht der Ostseeprovinzen mit besonderer Berücksichtigung der Holzflössung in Curland“, Mitau 1890, lk. 46 jj.

⁹ Prof. Engelmann — o. c., lk. 307, 308.

kokkukõlas Vene Riiginõukogu arvamuse sisuga¹⁰: meie ei saa sealt kusagilt välja lugeda, nagu oleks tekstide küsimus otsustatud ainult 868. art. 1. märkuse suhtes. Ei, selles on selgesti väljendatud mõte, et igasuguse lahkeli puhul tekstides tuleb võtta juhiseks venekeelne tekst, mida ei saa sel juhul kõrvaldada seadustiku saksakeelne redaktsioon. Mis puutub prof. Engelmanni teise väitesse, siis lükkab ümber selle õiglaselt prof. Nolde, tähendades, et Riiginõukogu arvamusest on võetud 1870. a. seadusse just see osa, mis tuli võtta, nimelt tema resolutiivne osa ja seejuures sõnasõnaliselt¹¹.

Ka viimasel ajal püütakse vältida 1870. a. seadust. Nii näit. Läti ülikooli kaubandusõiguse dotsent L o e b e r¹², tuges peamiselt prof. Engelmanni väidetele, loeb 1870. a. seaduse Läti vabariigi suhtes mittemaksvaks, kuna ta ei olevat üldse kokkukõlas Läti riigikorraga ega olevat õigustatud ei ajaloolisest ega dogmaatilisest seisukohast. Need väited oleme eespool ümber lükanud, nii et me nende juures lähemalt ei peatu. — Läänud aasta „Õiguses“ nr. 4. arutab seda küsimust A. B r a n d t, kus ta mõõnab, 1870. a. seadus olevat kaotanud oma maksvuse Eesti iseseisvaks kuulutamiseega. Selle momendini olevat 1870. a. seadus praeguse Eesti vabariigi piires jõus olnud „juriidilise normi põhjal, mille järgi meie maa kuulus Vene riigi alla“¹³. Eesti iseseisvaks saamisega kaotanud „mainitud seadusega loodud fiktsioon *eo ipso* oma juriidilise tähenduse, kuna meie kodumaa riigiks kuulutamiseega tema riigikeeleks võis olla ainult eesti — aga mitte mingi teine keel“. Tõesti ei saa ega tahagi vaielda, et Eesti iseseisvaks saamisega on meie riigikeeleks eesti keel, kuid et selline asjaolu iseenesest omaks jõudu BES-e üksikute artiklite tühistamiseks, see on küll pisut enam, kui jurist üldse võib väita.

¹⁰ Vrd. prof. Nolde — l. c., lk. 498 jj., kus toodud nim. tekst.

¹¹ Ibidem, lk. 502.

¹² Dr. Loebers, A. — „Tirdzniecības tiesību pārskats“ („Kaubandusõiguse ülevaade“), Rīga 1927, lk. 26, 27.

¹³ Mis selle all autor mõistab, jääb täiesti arusaamatuks: kas Nystadt'i 1721. a. rahulepingut või midagi muud? Ajakirja püüratud ruum ei luba lähemalt poiemiseerida mainitud autoriga. Üldiselt tundub selle artikli esimene pool enam keerulise skolastikana kui probleemi juriidilise lahendusena.

Põhiseaduse § 4 järgi maksavad meil Eestis tema enese asutiste poolt antud või tunnustatud seadused. Viimased on leidnud lähema määritletu „Ajutiste administratiivseaduste“¹⁴ I seaduse 2. artiklis, mille järgi meil Eestis „kuni uute seaduste väljaandmiseni ehk endiste muutmiseni, maksavad need seaduslikud määrused, mis 24. oktoobrini 1917. a. praeguse Eesti riigi piirides jõus olid, niivõrt kui need seadused Eesti Maapäeva otsust mööda, mis 15. novembril 1917. a. vastu võetud, Päästekomitee manifesti läbi 25. veebruarist 1918. a. kui ka Ajutise Valitsuse endiste ja käesoleva määruse läbi muudetud ei ole“. See seadus tunnistab meil maksvaks teiste hulgas ka BES-e, järelikult ka tema sissejuhatuse XVI artikli märkuse. Kuna seda märkust siiani pole muudetud ega tühistatud, siis tuleb ka nüüd juhiseks võtta BES-e venekeelne tekst, kui ilmneb mingisugune lahkeli vene- ja saksakeelse teksti vahel.

IV. Kuivõrt kõrvaldab BES-e venekeelne tekst saksa-keelse, vastavalt tema sissejuhatuse XVI art. märkusele? Prof. Engelmann, uurides ülalnimetatud sissejuhatuses III kõite tekstide küsimust, avaldab ainult kriitilisi märkmeid, kuna ta mainitud märkuse tõlgendamiseks selles midagi positiivset ei anna¹⁵. Seda küsimust on lähemalt puudutanud H. Lutzau¹⁶. Vastavalt tema vaatele tuleb võtta juhiseks venekeelne tekst ainult neil juhtudel, kus tegemist „otsese vastuoluga“ (wirklicher Widerspruch). Kui tekstides esineb ainult „lihtne erinevus, kõrvalekaldumine“ (blosse Abweichung), selgusetus väljenduses või üldse ebatäpsus redaktionides, siis ei olevat enam kohaldatav XVI art. märkus. Viimasel juhul võib tarvitada seaduserakendaja oma äranägemise järgi üht või teist teksti. Küsimuse otsustamisel, kas antud artiklis on „otsene vastuolu“ või ainult „lihtne erinevus“, peab kohtunik end juhtida laskma „üldise mõistuse“ (allgemeine Vernunft) põhilauseist. Nii, näit., on „otsene vastuolu, sel juhul, kui ühe teksti järgi on kellelgi teatud

¹⁴ R. T. 1918 — 1.

¹⁵ Vrd. prof. Engelmann, o. c., eriti lk. 306—308; samuti prof. Nolde, l. c., lk. 502.

¹⁶ H. Lutzau — „Streifzüge auf dem Gebiete der Theorie und Praxis des provinciellen Privatrechts“, Riga 1902, lk. 137 jj.

õigustus, teise järgi aga mitte või kui üks tekst peab midagi erandjuhuks, teine aga üldreegliks. — Prof. Nolde¹⁷, kritiseerides Lutzau seisukohta nim. küsimuses, juhib tähelepanu kindlikult selles esinevaile järgmistele suurile puudusile. Seaduse väljendit: „mingisuguse lahkeli puhul“ (v slučae kakogo libo nesoglasija) ei või aru saada nii piiratult, nagu seda teeb Lutzau, samastades seda oma terminoloogia järgi „otsese vastuoluga“. Väljend „mingisugune“ võib tähendada ainult „igat“ lahkeli. Ja mis peasi, siin ei ole mingit võimalust määratella mingisugust astendust, gradatsiooni lahkeliides, sest et seadus mõõdub sellest täiesti vaikides.

BES-e sissejuhatuse XVI art. märkuse kõige vastuvõtava interpretatsiooniviisi annab prof. Nolde, lähtudes järgmisest¹⁸. 12. nov. 1864. a. käskkirjaga omandasid seadusliku jõu mõlemad III kõite tekstid. Vene Riiginõukogu 16. nov. 1870. a. otsus ei muuda seda olukorda: mõlemad tekstid jäävad offitsiaalseiks ja miski ei takista viitamast saksa-keelsele tekstile ja tsiteerida teda kui seadust, kuni temas ei ole lahkeli võrreldes venekeelsega. Vastavalt mainitud märkuse täpsale mõistele tuleb tarvitada mõlemaid tekste meie tsiviilseadustiku kohaldamisel: venekeelne tekst otsustab küsimuse lahkeli juhul tekstides, kuna aga lahkeli võime määratella ainult võrdlemise teel. Selle toiminguga võime kindlaks teha, kas meil on tegemist tegeliku „lahkeliga“ normides, või ainult erinevate redaktsioonidega, mis ei muuda asja sisuliselt, sest erinev sõnastus ei põhjusta veel lahkeli. Viimane ilmneb ainult siis, kui kummastki tekstist järgneb ühele ja samale juhule erinev interpretatsioon. Kui nähtub, et saksa-keelne väljend selgitab venekeelset, või kui nende artiklite kõrvutamisel manatakse esile uus ühine mõiste, olgugi et temast erineb esimese vaate järgi venekeelses tekstis avaldatu, — siis tuleb see uus mõiste juhiseks võtta. Kui aga nähtub, et venekeelne väljaanne räägib midagi muud, siis tuleb võtta juhiseks just tema, mitte pead murdes selle üle, et venekeelne redaktsioon põhineb arusaamatusel, tõlkeveal või mõnel muul juhuslikkusel.

Prof. Nolde poolt antud mainitud märkuse tõlgen-

¹⁷ Prof. Nolde — l. c., lk. 500, 501.

¹⁸ Ibidem, lk. 502—506.

damisviis on kokkukõlas Vene Senati praksisega¹⁹. Eriti karakterlik käesolevale juhule on Vene Ts. Kass. Dep. 1911. a. otsus nr. 32, kus muu seas seletatakse järgmist: „...olgugi et provintsiaseadustiku III kõite sissejuhatuse XVI art. märkusega on antud eesõigus venekeelsele tekstile, kui selle tsiviilseadustiku vene- ja saksakeelse teksti vahel on lahkeli, sellega muidugi keelatakse saksakeelse teksti tarvitamine venekeelses redaktsioonis selgesti väljendatud mõiste kõrvaldamiseks, kuid sellega ei keelata tekstide võrdlemist ebatäpsa venekeelse redaktsiooni selgitamiseks“ (jutt oli nimelt BES-e 2468. artikli tähendusest).

V. Ülalõelduga oleme kindlaks teinud järgmised asjaolud:

1) 16. nov. 1870. a. seadus, paigutatud kodifikatsiooni korras BES-esse märkusena sissejuhatuse XVI artiklile, ei ole siiani kaotanud oma maksvust.

2) 16. nov. 1870. a. seaduse järgi on BES-e mõlemad tekstid offitsiaalse jõuga, kuid ainult selle vahega, et venekeelne tekst on eelisseisukorras, võrreldes saksakeelsega, kui neis ilmneb lahkeli.

3) BES-e vene- ja saksakeelses tekstis olevate lahkeliide määritlemiseks tuleb tekste alati kõrvutada, võrrelda; seega eeldab meie tsiviilseadustik mõlema teksti tarvitamist, kusjuures tuleb sageli pöörduda saksakeelse teksti poole venekeelse tõlgendamiseks; selline olukord muutuks lihtsamaks, kui meil BES-e ametlikuks tekstiks oleks ainult saksakeelne.

4) Saksakeelne BES-e tekst, kui balti tsiviilõiguse algallikatele lähemal seisev ning koostatud neid allikaid hästi tundvate balti juristide poolt, on venekeelsest täpsam. Prof. Engelmann ja prof. Nolde on tekstide võrdlemisel BES-e venekeelses ametlikus väljaandes kindlaks teinud trükivigu ja ebatäpsaid tõlgendeid enam kui viiekümnes artiklis.

5) Mingisuguse argumendiga pole praegu enam põhjustatud venekeelse kui ebatäpsama teksti eelisseisukord.

6) Keeleküsimus iseenesest ei võiks olla mõõduandev ühe või teise teksti eelistamisel, sest niihästi saksa kui ka vene keel on meile võõrkeeled. Kuigi ei saa mainimata jätta,

---

¹⁹ Vrd. Vene Senati Ts. Kass. Dep. otsused: 1900 — nr. nr. 18 ja 70; 1901 — nr. 33; 1906 — nr. 74; 1909 — nr. 67; 1911 — nr. 32. Vt. ka Nolde — l. c., lk. 505.

et keskkoolis on meil esimeseks võõrkeeleks saksa keel, kuna vene keelt seal üldse ei õpetata; seega on saksakeelne tekst meie noortele juristidele enammõistetav, ühtlasi ei tekita selle kohaldamine ka vanematele juristidele mingisugust raskust.

7) Lõpuks, BES-e saksakeelne ametlik väljaanne on samavõrra kättesaadav kui venekeelne, nii ka sellest küljest ei ole takistusi saksakeelse teksti ainuametlikuks kuulutamisele.

Arvestades neid asjaolusid peaks olema küllaldaselt põhjustatud, niihästi puht-teoreetilistel kui ka praktilistel kaalutlusil, järgmine *ettepanek*: BES-e maksvuse laiendamisel Petseri- ja Narvatagusele maale tühistada seaduseandlikus korras BES-e sissejuhatuse XVI artikli märkus ning ainuametlikuks tekstiks kuulutada BES-e 1864. a. saksakeelne väljaanne, nende muudatustega, mis on tehtud peale tema väljaandmist niihästi Vene kui ka Eesti ajal. Viimased muudatused jäävad maksma muidugi oma algkeeles, s. t. vene resp. eesti keeles. Esitatud normi maksmapanek ei kõrvalda loomulikult võimalust kasutada venekeelset teksti tõlgendamisallikana, kui tema mõne artikli sõnastus on lähemal BES-e selle paragrahvi algallikate täpsale mõistele²⁰, sest BES-e esimeseks ning peamiseks tõlgendamisallikaks on tema artiklite all näidatud algallikad ise.

Testamentide avamisest ja kinnitamisest Petserimaal ja Narva-tagusel maa-alal.

Jaan Priimägi.

Liitudes Eesti külge, tunnistati Petserimaal ja Narvatagusel maa-alal maksvaks seal seni maksvusel olnud Vene tsiviilõiguse X k. I jagu (Seisuste kaotamise seadus R. T. Nr. 129/130 — 1920. a.) ning jäi ka maksma protsessuaalnormide üldosa, ilma et neil mail Eesti vabariigi algpäevil kohaldamist oleksid leidnud niihästi meie Eraseadus kui ka

---

²⁰ Näit. vrd. BES-e 1014. artiklit vene- ja saksakeelses väljaandes. Vt. ka J. Schiemann — l. c., lk. 47.

Tsiviilprotsessi §§ 1799.—2097., mis eriseadustena X k. I j. kui ka Tsiviilprotsessi üldosadest meil maksvusel olid juba Vene keisririigi päevil.

Alles 1924. a. 6. juunil Nr. 38 all Riigikogu poolt vastu võetud seadusega (R. T. Nr. 77/78 — 1924. a.) pandi Petserimaal ja Narva-tagusel maa-alal maksma ka Ts. Kp. S. §§ 1799.—2097. See seadus kannab pealkirja „Tsiviil kohtupidamise seaduse ühtlustamise seadus“. Neis Ts. Kp. S. §§ 1799.—2097. kõnelevad eriti paragrahvid 1956.—1970. testamentide avamise ja seadusejõusse astunuks tunnistamise korrast, mille käsitlemine Petserimaa ja Narva-taguse maa-alal suhtes ei võimalda kindlakujulist kohtupraktikat põhjustel, et ka Vene tsiv. seaduse, s. o. X k. I jao 5. peatüki 4. jaotuse määrused pealkirja all „Testamentide täitmisele kinnitamise korrast“ (§§ 1060.—1066¹⁴) sisaldavad samuti määrusi, mida testamendi avamisel ja kinnitamisel tuleb kohaldada, kuid sisult niivõrt vastuolus on Ts. Kp. S. §§ 1956.—1970. ja sama seaduse väljakutse määruste §§ 2054.—2071. ja 2079.—2080-ga, et kohtupraktika protsessuaalne külg siin ummikusse on sattunud.

Eelkirjeldatud vastuolusid üksikasjaliselt vaadeldes tuleb tähendada, et need peasjalikult nähtavale ilmuvad järgmistes üksteisele vastukäivates määrustes: a) X k. I jao § 1060. järgi tuleb testamendid esitada kinnitamiseks ringkonnakohtule, s. o. meie rahukogu I astmele. Ts. Kp. S. § 1956. järgi aga (1923. a. redaktsioonis) tehakse testamentide avamised selle rahukohtuniku poolt, kus pärandusejätjal oli viimane elukoht enne surma. b) X k. I jao § 1063. seab kategooriliselt üles nõude Eestis viibivate isikute suhtes, et testament ühe aasta jooksul, arvates testaatori surmapäevast, kohtule kinnitamiseks peab esitatama, välismaal viibijate suhtes aga kahe aasta jooksul. Sama seaduse § 1065. järgi ei võeta testamenti juhul, kui ta § 1063. ette nähtud tähtajal kohtule esitamata on jäänud, enam kinnitusele ning ta loetakse tühiseks. Ts. Kp. S. § 1957. määruse järgi tuleb aga testament esitada kohtule viibimatult (nemedlenno), kusjuures see paragrahv ega teised selle seaduse määrused ette ei näe, et testamenti tema esitamisel tekkinud viivituse tagajärjel avamisele ei võeta või et ta seetõttu tühiseks muutuks. c) X k. I jao § 1066⁹ järgi on kohtuotsuse peale, millega testament kinnitamata jäeti, võimalik

erakaebust anda Ts. Kp. S. § 784.—790. ette nähtud korras, kuid mitte neis paragrahvides ette nähtud 2-nädalase tähtaaja jooksul, vaid ühe kuu jooksul. Sama seaduse § 1066¹⁰ aga kitsendab kaebuste andmist nende otsuste peale, millega testament kinnitati niivõrt, et ta nende otsuste puhul erakaebust lubab ainult juhtudel, kui testamendi kinnitamise juures teadupärast ei ole kostjat. Kõigil teistel juhtudel on võimalik testamendi kinnitamist sisaldava otsuse peale reageerida ainult nõude korras, s. o. testamendi tühistamise hagiga.

Ts. Kp. S. § 1970. mõtte järgi aga on võimalik niihästi testamendi avamise ja tema jõusseastunuks tunnistamise kui ka testamentide avamata jätmise otsuste peale kaevata erakaebe korras, järelikult 7 päeva jooksul, kusjuures ainult Ts. Kp. S. §§ 2068. ja 2069. ette nähtud juhtudel, s. o. kui testamendi avamise puhul on rikutud väljakutse korra (võzovnoje proizvodstvo) määrusi, võimalik on erakaebuse andmine ühe kuu jooksul. d) X k. I jao §§ 1066¹⁰ ja 1066¹¹ järgi võib testamentide tühistamise kui ka hoiu korras tehtud testamentide kinnitamise tagasilükkamise määruste tühistamist nõuda tsiviilkohtu korras, kuid seda X k. I jao § 1066¹² määruste järgi ainult kahe aasta jooksul, arvates testamentide suhtes, mis kinnitati, päevast, mil testamendi kinnitamine välja kuulutati, aga nõuete suhtes, millega taotellakse kinnitamata jäetud testamendi kinnitamist, päevast, mil avaldati sellekohane kohtumäärus. Ts. Kp. S. §§ 2069.—2070. määruste järgi võib testamendi avamise puhul tehtavate kohtumääruste tühistamist, kui need määrused on seotud üleskutse (võzovnoje proizvodstvo) korraga (Ts. Kp. S. § 2066.) ja neis leiduvad selle korra vastu eksimused, mis ette nähtud Ts. Kp. S. § 2068., nõuda aga peajasjalikult nelja kuu jooksul, kuna erandina teatavaiks juhtudeks ka isegi kümneaastane tähtaeg ette on nähtud. g) X köite I jao § 1066⁸ järgi tuleb testamentide kinnitamise otsused välja kuulutada pärast kinnitamist. Ts. Kp. S. §§ 2054., 2068. ja 2079. määrustest aga nähtub, et väljakutse kuulutus tuleb teha vähemalt kuus kuud enne testamendi jõusseastunuks tunnistamist, ning peale selle ka Ts. Kp. S. § 1958. mõtte järgi tuleb testamendi avamise päevast teatada ja kuulutada ka veel enne tema avamist ja ettelugemist. e) X köite I jao § 1066⁴ nõuete järgi tuleb testa-

mendid, mis ei vasta seaduslikele formaalsustele, kinnitamata jätta, olenemata sellest, kas nende testamentide vastu vaieldi või mitte, kuna aga Ts. Kp. S. § 1966. p. 2 järgi nähtavasti ka teatavate defektidega testament avatud ja jõusseastunuks võib tunnistatud saada, kui sellest huvitatud isikud loobuvad vaidluste tõstmisest.

Siit nähtub, ilma et tarvet oleks pikemalt peatuda iga üksiku esitatud punkti juures, et need mõlemad seadused, s. o. X k. I jao 5. peatüki 4. jaotuse §§ 1060—1066¹⁴ ning Ts. Kp. S. §§ 1956.—1970. ja sama seaduse väljakutse määruste §§ 2054.—2071. ja §§ 2079.—2080., mille järgi Petserimaal ja Narva-tagusel maa-alal testamentide kinnitamist ja avamist praegu peab toimetama, nii palju paradokse sisaldavad, et võimatuks osutub sellel alal mingisugust ühist praksist luua. Senine kohtupraktis näitab, et kohtunikud, kellel tegemist neis asjus, mitmesugustele seisukohtadele asuvad. Näiteks võib üks kohtunik testamendi, mis esitatud pärast X k. I jao § 1063. ette nähtud üheaastast tähtaega, kinnitamata jätta ja tema koguni maksvusetuks tunnistada, teine kohtunik aga, käsitledes Ts. Kp. S. § 1957-dat, võib teda tähtajal esitatuks lugeda, testamendi avada ja tema kinnitada ehk jõusseastunuks tunnistada. Üks kohtunik võib testamendi kinnitamata jätmise määruse peale kuulutada erakaebe korra X k. I jao § 1066⁹ alusel ühekuulise, teine aga Ts. Kp. S. § 1970. mõtte järgi 7-päevase. Samalaadilised lahkumineked otsustes on tekkinud ja tekivad kohtupraktikas niihästi rahukohtus kui ka rahukogudes. Ei ole ka Riigikohuski mingit põhimõttelist seletust andnud juhtudel, kus niisugused asjad sinna on ulatunud.

Kui aga ükshaaval loendada eelkirjeldatud seaduste vastuolu tõttu tekkida võivaid kohtuotsuseid juhtudel, mis käesolevas artiklis pp. a—e esitatud, siis nähtub sellest, et samasuguseis asjus võib tekkida terve rida otsuseid isemoodi sisuga ja lahkumiseva protsessuaal-tähtaegade kuulutamise-ga. On arusaadav, et sääraseis asjus ei asjast huvitatud isikud ega ka juristide pere ei tea, missugune tee nende otsuste peale reageerimiseks on õige.

Nii kerkib esile küsimus, kuidas leida teed väljapääsuks tekkinud ummikust.

Kui katsuda lahendada seda ummikut, siis tuleb küll tunnustada, et kõige radikaalsem abinõu selleks on, kui

asutaks seisukohale, et ühe ja sama aine või asja kohta ei või olla kõrvuti kaht iseseisvat lahkuminevate normidega seadust, mispärast kerkib küsimus, kas ei ole Ts. Kp. S. §§ 1956.—1970. ja järgmiste maksmapanekuga X k. I jao §§ 1060.—1066¹⁴ määrused muudetud, sest tunneb ju ka õiguse teooriaga reeglit, et maksvuselolev seadus kustub tema asemele antud uue seadusega.

Et aga seadus 6. juunist 1924. a. Nr. 38 *expressis verbis* seda ei ütle, et X k. I jao §§ 1060.—1066¹⁴ Ts. Kp. S. §§ 1956.—1970. ja järgmiste maksmapanemisega muudetuks loetakse, ning et mainitud seadus koguni käsib Ts. Kp. S. §§ 1956.—1970. käsitlemisel neil juhtudel, kus neis paragrahvides tuginetakse meie Eraseaduse norme, kohaldada vastavaid X k. I jao määrusi, siis on käesolevas küsimuses kohtupraktikas teotsevail isikuil X k. I jao §§ 1060.—1066¹⁴ maksvussetuse kohta kahtlus tekkinud, sest et ju ka need paragrahvid leiduvad tsiviilkoodeksis, s. o. materiaalseaduste kogus, mitte aga tsiviilprotsessi seaduste kogus, millest järeldama peab, et tsiviilprotsessi määrused muuta ei võinud materiaalseaduse norme.

Kui aga siiski katsuda lahendada küsimust, kas on võimalik tunnistada X k. I jao §§ 1060.—1066¹⁴, hoolimata sellest, et need paragrahvid leiduvad materiaalseaduste kogus, protsessuaalseaduse norme sisaldavaiks, siis ei võiks siin küll kahtlust olla. Pöördudes Ts. Kp. S. poole leiame, et Ts. Kp. S. üldiste hoiukorra määruste osas (4. raamat) ei leidu üldse erilist osa või instituuti, mis käsitleks testamentide kinnitamise korda (küll leidub aga ainus norm, § 1408., mis kõneleb pärijate kinnitamisest), kuna aga endiste Balti kubermangude kohta antud Ts. Kp. S. erinormides §§ 1956.—1970. ja teised testamentide avamise ja seadusejõusse astunuks tunnistamise korra ette näevad. Sellest üksinda juba tuleb järeldada, et testamentide kinnitamise kohtukorra määrused, enne Ts. Kp. S. §§ 1956.—1970. ja teiste maksmapanekut neil maa-aladel, seepärast mitte ei puudunud, vaid peavad leiduma mujal.

Kui ligemalt vaadelda X k. I j. §§ 1060.—1066¹⁴, siis peab küll tunnustama, et kõik need paragrahvid sisult kannavad protsessuaalseaduse ilmet. Nendes leiduvad normid ei käsita ei testamendi koostamise reegleid, ei isikuid, kes on või ei ole võimelised testamenti tegema, ei formaalsusi, mida testa-

mendi tegemisel tuleks silmas pidada, vaid kõnelevad juba tehtud testamentide hoidmisest, nende esitamisest kohtule, tähtaegadest, mille jooksul nad esitada tuleb, ning nende tähtajaks mitteesitamise tagajärgedest; kohtutest, kes toimetavad testamentide kinnitamist, testamendiliste tunnistajate ülekuulamisest, kohtulikust protseduurist nende avamisel, neis asjus tehtud otsuste väljakuulutamisesest, edasi-kaebamise tähtaegadest, saabunud otsuste tühistamisest tsiviilhagiga jne. Kõik need määrused ei ole sisult midagi muud kui protsessuaalnormid, mis tsiviilprotsessi koodeksis peakisid leiduma. See nähtub ka sellest, et vene seaduste korraldajail oli kavatsus omal ajal testamentide suhtes erilist seadustikku välja anda, mille tõttu esialgu ka testamentide kohta puutuvaid protsessuaalnorme tol ajal vastavasse protsessuaalseadustikesse ei mahutatud. Selleks otstarbeks välja töötatud projektile ei antud aga käiku. Selle asemel otsustati testamentide kohta anda ainult ajutisi määrusi, mis ka 5. apr. 1869. a. (P. S. Z. Nr. 46935) kõrgemalt poolt kinnitust leidsid. Hiljem aga sattusid samal kujul need määrused, niihästi materiaalkui ka protsessuaalnormid, kodifitseerimise korras X k. I jakku, kuid siiski protsessuaalosa iseseisva jaotuse all (neljas jaotus) ja omaette erilise pealkirjaga: „Testamentide täitmisele kinnitamise korrast“. Nii jäid testamentide protsessuaalnormid omal ajal kas kodifitseerimise vea tõttu või mõnel muul põhjusel materiaalseaduste kogust eraldamata, kuna aga Baltimail hiljem kohtute reformimise ajal protsessuaalnormid sel alal protsessiseadustikku üle kanti (vt. Kurs russk. gražd. sudopr. I. E. Engelmann, III väljaanne 1912. a., lk. 543). Kui ka veel arvesse võtta asjaolu, et need paragrahvid eraldi pealkirja all leiduvad, mille tekst ka ise juba kõneleb korrast, mille järgi testamentide kinnitamist tuleb toimetada, siis tuleb küll tunnustada, et need paragrahvid sisaldavad protsessuaalnorme. Kui veel arvesse võtta, et ka Vene uue tsiviilseaduse kava aluseks võetud motiives leidub märkus, et „Testamentide täitmiseks kinnitamise kord, kokkukõlas käesolevas kavas tunnustatud süsteemiga, peab leidma enesele koha tsiviilprotsessi seadustikus“ (Pr. Ust. Gr. Sudopr., st. 1745—1766, ja Projekt Gražd. Ulož., — nasljedstvennoe pravo, st. 208, str. 429), siis ei võiks küll mingit kahtlust olla, et X k. I jao §§ 1060.—1066¹⁴ kannavad protsessuaalilmet. Ainult see asjaolu, et need para-

grahvid praegu veel leiduvad materiaalseaduste kogus, ei anna põhjust järeldamiseks, et nad sellepärast materiaalseaduse ilmega oleksid.

On need paragrahvid aga protsessuaalilmega, siis peaks küll arusaadav olema, et 1924. a. 6. juuni seadusega Petseri-maal ja Narva-tagusel maa-alal maksma pandud seni Balti-mail maksvusel olnud Ts. Kp. S. §§ 1956.—1970. ja teised eeltähendatud X k. I j. §§ 1060.—1066¹⁴ on asendanud ja seega viimased oma maksvuse kaotanud.

Käekirja grafomeetriline analüüs.

Al. Melnikov.

Grafomeetriline meetod, mis veel võrdlemisi uus meetod, on andnud hiilgavaid tagajärgi paljudes erilise tähtsusega Euroopa protsessides, kui oli vaja selgusele jõuda, kelle käega on kirjutatud inkrimineeritud dokument.

Iga täht koostub mitmest omavahel ühenduses olevast elemendist, mida nimetame grammaks. Näit. täht **m** koostub kolmest tüvest, s. o. kolmest grammast, täht **p** kahest grammatüvest ja sõõrist, täht **i** ühest grammatüvest jne.

Võõra käekirja kopeerija võib suurema või väiksema eduga järele aimata originaalsete tähtede kuju, võib teatava määrani hoiduda sellest, et ta ei kirjutaks mõningaid tähti sääraselt, nagu see temale iseloomustav, kuid paratamatult hoiab ta alal oma käekirja mitmesuguste grammade suuruste omapärase proportsionaalse suhte. Need suhted on nähtamatud ja seepärast järeleaimamatud. Samuti võivad kahe isiku käekirjad olla isegi peensusteni sarnased, kuid oma elementide proportsionaalses suhtes on nad täiesti erinevad.

Grafomeetrilise meetodi ülesandeks ongi kindlaks määrata iga üksiku uuritava teksti need nähtamatud arvuliselt proportsionaalsed suhted. Kui teatava isiku käekirja omapäraks on asjaolu, et ta mingisuguse gramma kirjutab suuremal või väiksemal määral kõrgemana teistest grammadest, näit. **m** tähes kirjutab ta esimese gramma teistest kõrgemana,

või kirjutab **i** peenemana kui **s**, siis ta hoiab alal selle oma-pära alati, vaatamata sellele, kas ta kirjutab suure või väikese käekirjaga, ruttu või aeglaselt, muutes või mitte oma harilikku käekirja.

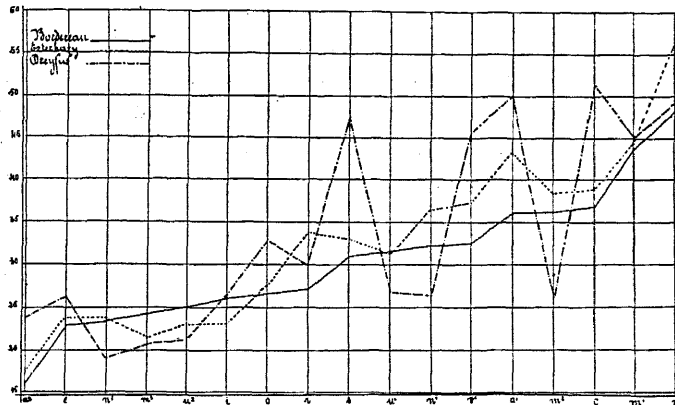
Teksti uurimine säärase meetodi järgi nõuab erakordset tööd, kuid on ka tasuv oma heade resultaatidega. Vaja teha massilisi mõõtmisi, mida harilikult ei tehta algtekstil, vaid selle kolmekordselt suurendatud ülesvõttel. Seega kergendatakse mõõtmistõid, hoitakse aga ka ära dokumendi rikumine. Alul valitakse välja mingisugune gramma, ütleme **m**¹ tähe esimene tüvi. Mõõdetakse tema kõrgus kogu tekstis esinevates **m** tähtedes ja arvutatakse selle keskmine kõrgus. Samal teel arvutatakse sama tähe **m**² teise ja kolmanda tüve **m**³ keskmine kõrgus, **a**¹ tähe sõorkuju ja tüvi **a**² jne. ning arvutatakse kõikide grammade keskmised kõrgused. Kõik grammad asetame nende kõrguse kasvavas järjekorras. Sel kombel töötatakse läbi teatava isiku teadaolev käekiri. Hiljem töötatakse läbi samal viisil inkrimineeritud tekst. Kui viimane on kirjutatud sama isiku käega, siis grammad on asetatud samases järjekorras.

Grammade asendi järjekorra tunduva lahkumineku juhul võime olla kindlad, et võrreldavad tekstid on kirjutatud mitme isiku poolt. Esimese teksti andmetel koostame kõvera, kus diagrammi abstsissiks on grammade nimetus ja ordinatsiooniks nende kõrguste arvuline märkimine. Samale diagrammile kanname üle teise teksti uurimisel saadud andmed. Kui tekstid on kirjutatud ühe ja sama isiku käega, siis diagrammi kõvera üldine suund on samane, kui aga tekstid on kirjutatud mitme isiku poolt, siis on kõverate jooniste erinevus otse silmanähtav.

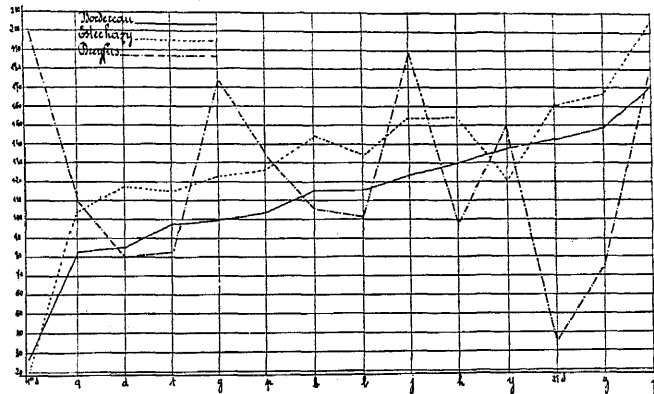
Möödunud aasta lõpul teostas samal meetodil Amand Chevassus oma uurimise kunagi aastaid kogu ilma tähelepanu köitvas küsimuses. Dreyfus'i protsessis oli raskuspunktiks küsimus, kas oli sõna *bordereau*, mis sisaldas endas salajasi andmeid Prantsuse sõjaväe kohta, kirjutatud tema käega, ja kui tema polnud *bordereau* autor, kas siis ei olnud selleks mitte Walsin-Esterhazy.

Chevassus koostas esimese diagrammi väikeste tähtede kõrguste järgi, teise samuti väikeste tähtede kõrguste järgi, kuid säärastest tähtedest, millel on pikad grammad ja mis

ulatuvad üles- või allapoole üldisest reajoonest, nagu tähed **p**, **d** ja teised. Mõlemale diagrammile ta kandis üle *bordereau*, Dreyfusi ja Esterhazy käekirjade kõverad.

Joon. 1.

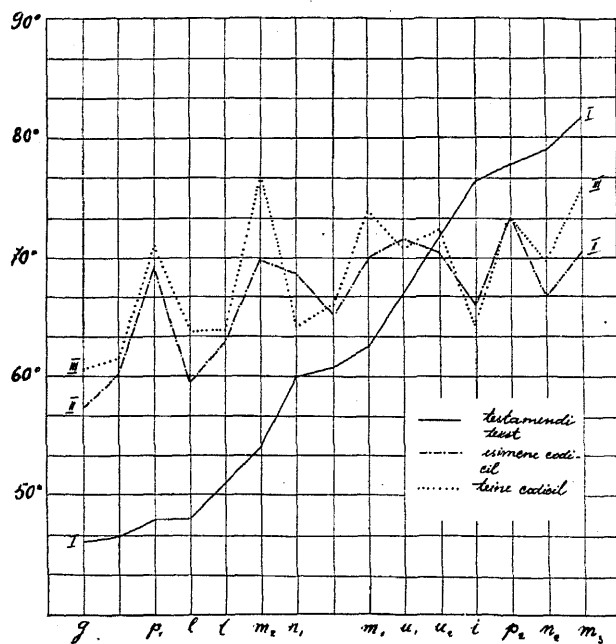
Joon. 2.

Diagrammide vaatlusel (v. joon. 1 ja 2) selgub kohe, et *bordereau* on kirjutatud Esterhazy käega ja seega on olemas kindel tõendus, et Dreyfus seda ei kirjutanud.

Samal meetodil võime koostada kõvera, kasutades andmeid nurkade mõõtmisest, mida moodustavad need grammad reajoonega. Diagrammi abstsissiks on grammade nimetus ja ordinaadiks vastavate nurkade kraadide arv. Käekirja järeleaimamisel võib paremal juhul õnnestuda anda kogu tekstile

üldine kallakus, mis sarnane originaali kallakusega, kuid temal on võimatu tabada mitmesuguste grammade nurkade proportsionaalset suhet.

Pariisi kohtule esitati kinnitamiseks kodune vaimulik testament, mis oli tõeliselt kirjutatud pärandaja poolt. Sellele testamendile oli juurde kirjutatud aga kaks koditsilli (täiendust), milles väga hästi oli järgi aimatud pärandaja käekiri. Kuid diagramm, mis koostatud nurkade suuruse andmeil, näitas järgmist:

Joon. 3.

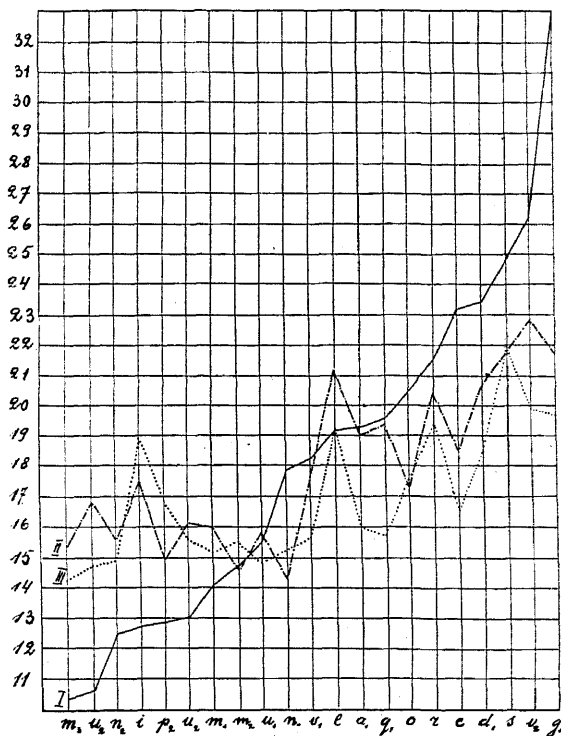
Väikeste tähtede kõrguse järgi koostatud diagrammi vt. joon. 4, lk. 127.

Diagrammide vaatlusel selgub, et ei või olla kahtlust selles, et koditsillid polnud kirjutatud pärandaja käega, kui ka see, et mõlemad koditsillid on kirjutatud ühe ja sama isiku käega.

Keskmete suuruste arvutamisel statistilise meetodi abil võib kindlaks määrata ka mitmeid teisi uuritavate tekstide iseloomulisi iseärasusi, näit. katkestusi sõna keskel.

Enamik inimesi eraldab kirjutamisel sõna keskel sule paberist, eriti pikkades sõnades. Mitmesuguste inimeste käekirjade suures enamikus märkame korrapäraseid katkestusi mitmesuguste tähtede ees. See võimaldab tekstide võrdlemisel koostada kõveraid, kus abstsissiks on tähtede nimetus, mis on asetatud autentilises tekstis nende ees leiduvate

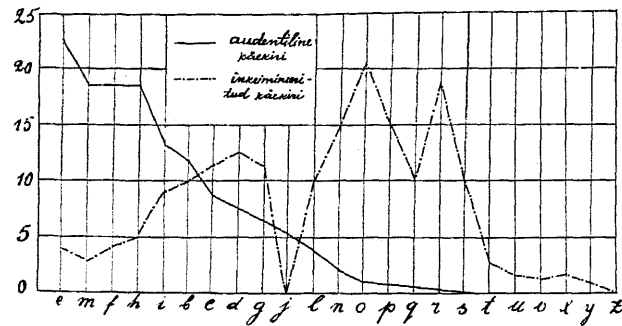
Joon. 4.

katkestuste juhtude arvu alanevas järjekorras, ja ordinaadiks nende juhtude arvuline märkimine.

Näiteks võib olla diagramm, kus selle meetodi abil on selgitatud suurepäraselt õnnestunud võõra käekirja järeletegemine (vt. joon. 5, lk. 128).

Väga tänuväärne töö on t tähe uurimine, esiteks horisontaalse joone pikkuselt, teiseks selle kallakuselt, kolmandaks selle parem- ja vasakpoolse löike suhtelt, arvates vertikaalse joone löikepunktist, neljandaks selle löikepunkti kõrguselt, arvates rea alumisest joonest.

Peale käsitud on veel terve rida teisi grafomeetrilisi analüüse, mis aitavad lahendada küsimust, kelle käega on kirjutatud inkrimineeritud dokument.

Joon. 5.

Siiski tuleb aga silmas pidada, et see analüüs põhineb massilise statistilise vaatluse meetodil ja on seepärast kasutatav ainult tekstide puhul, mis koostuvad mõnest reast.

(Allikad: — Ed. Locard — Enquête criminelle, V peatükk, ja Am. Chevassus Nr. 6/7 1929. Revue internationale de criminalistique.)

Kirjanduse ülevaade.

Rahvusvahelise Kriminaalõiguse ja Vangistusametite Komisjoni vahialuste kohtlemise põhilused.

Ajakirjas „Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft“ nr. 4/5 1929. toob karistusametite peadirektor Berliinis Fritz Hauptvogel artikli, milles avaldatakse vahialuste kohtlemise kohta põhilused, mis on vastu võetud Rahvusvahelise Kriminaalõiguse ja Vangistusametite Komisjoni poolt tema viimasel koosolekul Bernis augustikuul 1929. a. Need põhilused on leidnud kinnitust nii komisjonis esindatud riikide valitsuste kui ka Rahvasteliidu poolt. Nende põhilusete väljatöötamiseks andis tõuget Inglise esindaja Valler, kes 1926. a. suvel Bernis tähendatud komisjoni koosolekul tõstis selle küsimuse, ja komisjon, arutades seda küsimust, avaldas oma nõusoleku tema edaspidise arenguga oma peasekretäri kaudu Inglise esindaja osavõtuga. Läbirääkimistel tuldi arvamusele, et Inglise esindaja ettepaneku seisukohalt peaks välja töötama põhilused vahialuste

inimliku kohtlemise suhtes, jättes kõrvale küsimuse nende õigusliku seisukorra kohta.

Aluseks võetud Inglise esindaja poolt valmistatud kava vahialuste kohtlemise kohta saadeti komisjoni büroolt kõigile selles komisjonis esindatud riikide esindajaile oma kirjaliku arvamuse avaldamiseks. 1928. a. mai- ja juunikuus Praagas aset leidnud koosolekul arutati läbi kõigi kirjalikkude arvamuste kokkuvõte ja komisjon otsustas: välja töötada põhilauseid vahialuste kohtlemise kohta selleks, et soovitada nende elluviimist kõigile riigivalitsustele üldiste juhtnööridena. Tähendatud otsuse täitmiseks nimetati allkomisjon. See koostus Inglise, Saksa, Hollandi ja Rootsi esindajaist ning pidi komisjonile antud arvamuste ja soovide kohaselt revideerimisele võtma Inglise kava. Peale selle esitas Saksa esindaja büroole ja allkomisjoni liikmetele oma vastukava, mis oma süsteemi poolest kui ka üksikasjades erines Inglise kavast.

1929. a. jaanuarikuu alul tuli allkomisjon kokku Pariisis. Hollandi esindaja poolt, kes täitis ka peasekretäri kohuseid, oli esitatud veel kolmas kava, milles oli arvestatud nii Inglise kava kui ka esitatud kriitilisi märkusi. Allkomisjon valis oma läbirääkimiste aluseks Saksa poolt esitatud kava ning jäi viimases teostatud süsteemi juurde. Saksa kaastöö ei jätnud ka avaldamata mõju põhilause te formuleerimisele.

Pariisis vastu võetud otsuse alusel töötati peasekretäri poolt Saksa esindaja kaasabil põhilause sõnastus välja ja saadeti jälle kõigile allkomisjoni liikmetele läbivaatamiseks ja seisukoha võtmiseks. 1929. a. augustikuul astus Bernis kokku komisjon. Koosoleku alul arutas allkomisjon läbi esitatud ettepanekud ja märkused ning peale väikesi muudatusi määras kindlaks põhilause sõnastuse, mis komisjoni poolt heaks kiideti.

Üldine lugupidamine ja kuulsus, mille osaliseks on saanud Rahvusvaheline Kriminaalõiguse ja Vangistusametite Komisjon, ning see asjaolu, et vahialuste kohtlemise kohta allpool järgnevad põhilauseid on välja töötanud vangistusolude kuulsamad asjatundjad suurtest kultuurriikidest, annavad neile põhilausele mõjuva tähtsuse. See pärast peaks lootma, et neis riikides, kus vangistusolud on ajast maha jäänud, astutakse võimalust mööda samme väärolude kõrvaldamiseks, kuna riikides, kus märgata vangistusolude edumeelne areng, alljärgnevad põhilauseid aitavad kaasa samas suunas edasitöötamisele.

Allpool järgnevad põhilauseid vahialuste kohtlemise kohta on Saksamaal ellu viidud, välja arvatud distsiplinaarkaristused, millest räägitakse §§ 36. ja 37.: ihunuhtlus ja pime kartser. Saksamaal neid enam ei tarvitata. Küll vaidles Saksa esindaja komisjonis nimetatud distsiplinaarkaristuste tarvitamise vastu, kuid tema väited ei leidnud lugupidamist.

Rahvusvahelise Kriminaalõiguse ja Vangistusametite Komisjoni põhilauseid tõendavad, et kultuurilmas tuldi veendele, et vahialuseid peab inimlikult kohtlema ning karistuste täitmise sihiks peab olema vahialuste kasvatamine ja parandamine.

Põhilauseid vahialuste kohtlemise kohta.

Eelmärkmed.

Selles kogus toodud reeglitel on praktiline otstarve. Neis väljenduvad üldised juhtnõõrid, mille täitmine on soovitatav vangistusametise süsteemis. Nad ei kavatse kirjeldada oma üldsuses eeskujulikkude seisukorda, vaid tahavad ainult näidata neid minimaalseid nõudeid, millele peaks rajatama vahialuste kohtlemine inimlikust sotsiaalsest vaatepunktist vaadatuna.

Kui nende seas on olemas nõudeid, mille teostamine on võimatu, näiteks väga väikestes vangistusametistes, siis peame lootma, et niisuguste ametite arv võimalust mööda väheneb. Võib siiski olukord kujuneda niiviisi, et just säärase vangistusametite alalhoidmine tarvilikuks osutub, eriti hõreda rahvastikuga maades, kus kaugused suured ja liiklemine raskendatud. Kuid ka niisugustel puhkudel tuleb siiski tähendatud nõuete põhimõtteid õigeaks tunnistada ja neid ellu viia niivõrt, kui võõrt see võimalik on.

Vahialuse nimetuse all tuleb mõista kõiki neid isikuid, kes on kaotanud oma vabaduse ja asetatud vangistusametistesse ükskõik mis põhjusel. Vangistusametise nimetust tuleb mõista selle sõna kõige laiemas mõttes.

I. Vahialuste liigitamine ja paigutamine.

1. Vahialused jagunevad mitmesse liiki ja gruppi, kelle paigutamine ka mitmesugustesse vangistusametistesse tarvilik on. Kus see pole võimalik, seal peab vangistusametised nii sisse seatama, et nad võimaldavad vahialuste liigitamist. Nais-vahialuseid tuleb igatahes lahutada mees-vahialustest.

Eeluurimise all seisvaid vahialuseid tuleb tingimata eraldada karistusekandjatest; maksujõuetuse pärast kinni peetavad isikud, samuti ka ühiskonna kaitseks kinni peetavad, tuleb eraldada teistest vahialuste liikidest.

Noored vahialused peab eraldatama vanematest ja ka eelkaristuseeta vahialused neist, kes oma eelkaristuse pärast või teistel põhjustel võivad hädaohlikud olla selles mõttes, et nad saavad halvasti mõjuda oma kaasvahialustesse.

2. Harilikult peavad vahialused õõsiti üksikkambrites olema. Kui see on võõmatu, seal on soovitatav, et ruumid, kus nad magavad, oleksid varustatud lahutussisseseaduga. Iseäralise järelevalve eest õõsi üldmagamiskohtades on tarvis hoolitseda.

II. Kohtlemine.

Üldmäärused.

3. Üht liiki vahialustega on põhimõtteliselt tarvis ühtlaselt ümber käia. Iga vahialuse suhtes on tarvis arvesse võtta tema isiklike omadusi.

4. Kohtlemise eesmärk on vahialuseid harjutada korrale, tööle ja kõlblalt toetada.

Nooremast east vahialuste kohtlemisel on iseäranis tarvis püüda arendada nende kasvatust ja edasiharimist. Kui nad on veel kehalises arenemisjärgus, siis on tarvis hoolitseda ka eriti selle eest.

Valjem ja pehmem kohtlemine on lubatud ainult neis piirides, mis seadustes või vastava valitsusasutise määrustes ette nähtud. Vahialused, kellel tuleb pikemat aega karistust kanda, peab võidetama kasvatustöö jaoks, mis nende juures karistuse kandmise aja kestel peab teostatama sellega, et neile peale pannakse astmete viisi kõrgendataval määral vastutuslikke ülesandeid ja antakse neile säärase vastutuse tagajärjel ka teatavaid õigusi, nii et neil endal on võimalus osa võtta oma saatuse määramisest vahi all oleku ajal ja peale vahi alt vabastamist.

Vangistusasutisse vastuvõtmisel tuleb vahialustele kuulutada nende käitumise kohustiste kohta käivad määrused ja korraldused.

Isesugused vahialuste liigid.

5. Eeluurimise all olevate vahialuste ja maksujõuetuse pärast kinni peetavate isikute kohtlemisel peab igasugune vabadusepiiramine ja igasugune valjus ära jääma, mida mitte ei nõua vabaduse äravõtmise otstarve ja korra säilitamine.

Väärtesemete säilitamine.

6. Raha ja värtesemed, mis vahialune asutisse kaasa toob, peab asutise juhataja või tema poolt määratud ametnik hoiule võtma, nimestikku täpsalt sisse kandma, kindlas kohas säilitama ja vahialusele vabastamise juures tagasi andma, välja arvatud raha, mida vahialune on ära tarvitanud lubatud väljaminekute jaoks. Sama maksab ka raha kohta, mis ta on saanud vangisoleku ajal väljastpoolt.

Rõivad ja ase.

7. Rõivad ja aseme peab vangistusasutis andma, kui pole lubatud vahialusele oma asju tarvitada. Nad peavad vastama kliimale ja vahialuse tervisele.

Toit.

8. Toit antakse vangistusasutise poolt. Ta peab oma liigi ja hulga poolest seesugune olema, et vahialuste tervis ja töövõime ei kannata. Igal vahialusel peab igal ajal joogivesi kättesaadaval olema. Vahialuste toitmise järele peab valvama asutise arst.

Töö.

9. Karistust kandvad vahialused, kes on kohustatud töötama, peavad ikka tööga olema varustatud. Eeluurimise all olevatel vahialustele peab antama võimalus töötamiseks, kui nad töötada soovivad.

10. Töö peab olema võimalust mööda õpetlik ja niiviisi korraldatud, et vahialused pärast vabastamist võiksid selle tööga omale ülalpidamist saada. Vahialuste rakendamisel tööle on tarvis võimalust mööda arvesse võtta nende kehalisi ja vaimlisi võimeid ja kutset, mis neil oli enne vangistamist. Noorte vahialuste töö peab olema kasvatuslik ja võimalust mööda sobima nende ettevalmistusega teatava kutse alal.

11. Vangistusasutistes tuleb tööde harud sisse seada võimalust mööda nii nagu vabaduses. Ka vangistusasutistes peab silmas pidama eeskirju, mis välja antud on vabade tööliste elu ja tervise kaitseks.

12. Tuleb kindlaks määrata vahialuste tööpäeva kestus, mis võib mitmekesine olla iga vahialuste liigi jaoks.

13. On soovitav vahialustele tehtud töö eest tasu anda.

Tervishoid.

14. Asutised, kus vahialuseid kinni peetakse, peavad ikka niisuguses olukorras olema, mis vahialuste tervisele hädaohuta on.

15. Igas vangistusasutises peavad vahialuste ruumid vastama kliimalistele oludele ja hügieenilistele nõuetele. Külmaes maades peab alati kindel soojuse alammäär alal hoitama. Kõigis maades, eriti soojakliimalistes, peavad hooned olema küllalt ruumikad ja õhurikkad.

16. Vahialuste kambrite aknad peavad niipalju valgust sisse laskma, et vahialune võib päevavalgel hästi lugeda ja töötada. Kui vahialused peavad lugema või töötama kunstliku valguse juures, siis peab valgustus olema niisugune, et vahialuste silmad kannatada ei saa.

17. Kõik vahialuste kambrid, kus vahialused päeval või öösi viibivad, on tarvis ikka piinlikult puhtad hoida. Kõik teised asutise ruumid tuleb nii puhtad hoida, kuidas olud seda lubavad.

18. Kõiki vahialuste ruume, kuhu on paigutatud vahialused, on tarvis tuulutada. Aknad peavad tuulutamise jaoks lahti käima, ka siis, kui eriline tuulutussissead on olemas.

19. Vangistusasutise valitsus peab igale vahialusele võimaldama tarvitada keha korralikuks puhastamiseks vett ja selle jaoks tarvilikke riistu ning puhastusvahendeid. Peab korraldusi tehtama, mis lubavad igale vahialusele oma loomulikke tarvidusi nii täita, et tema tervis ei kannataks ja teisi vahialuseid ei tülitataks.

20. On tarvis selle järele valvata, et vahialused võetakse vangistusasutisse vastu kehaliselt puhtatena ja puhaste rõivastega, kui mitte asutise valitsus neile ei anna rõivaid.

21. Rõivad ja pesu, mis antakse vahialustele, peavad olema puhtad. Ihupesu tuleks harilikult igal nädalal pesta. Puhas voodipesu tuleb välja anda nii sagedasti, kui see tarvilik on üldiste puhtusnõuete või arsti korralduste järele tervise huvides.

22. Vastuvõtmisel vangistusasutisse peab viimase arst iga vahialuse läbi vaatama, et keha- või vaimuhaiguse leidmise korral tarvilikud abinõud ette võetaks.

23. Vahialuste kehalise ja vaimlise tervise eest tuleb hoolitseda. Sellele vastavalt peab arst kõiki vahialuseid kindlate vaheaegade tagant järele vaatama. Arstlik järelevaatus peab ka kindlaks määrama, kas vahialune on töövõimeline ja kas üksikvangistus tema tervist kahjustab.

24. Harilikult peab arst iga päev läbi käima vahialuste kambrid, et läbi vaadata haigeid vahialuseid, kelle juures see tarvilik, ning teisi, kes ennast haigena teatavad. Kõigile vahialuseile lubatakse tarvilik arstiabi ja ravimine. Neile haigeile, kelle seisukord seda nõuab, on tarvis haigeruumid valmis hoida. Arsti tarvituseks tuleb muretseda arstimeid tarvilikul määral tagavaraks.

25. Igale vahialusele, kes väljas ei tööta, on tarvis lubada iga päev vähemalt pool tundi väljas liikuda, kui ilm seda lubab.

Vahialustele nooremas eas, kes veel kehalises arenemisjärgus, tuleb pikendada liikumisaega vabas õhus.

26. Arstil tuleb selle järele valvata, et vangistusasutises ei jääks tegemata see, mis tervise suhtes tarvilik on; ilmsiks tulnud puudustest peab ta teatama vangistusasutise juhatajale, et muretsetaks vastav abinõu.

Vahialuste vaimlise ja hingelise elu arendamine.

27. Igal vahialusel peab korralikult, niivõrt kui olud seda lubavad, võimalus olema oma usuliste nõuete rahuldamiseks. Mitte ühelegi vahialusele ei tohi keelata suhtlemist tema usu vaimulikuga. Kui ühes vangistusasutises on suurem hulk üheusulisi, siis tuleb neile kindlustada korraldatud usutalitus.

28. Pikema karistusajaga vahialustele on tarvis õpetust anda, kui sest neile kasu on loota. Kõigile noortele vahialustele on tarvis anda nende eale vastavat õpetust.

29. Igas vangistusasutises peab vahialustel olema raamatukogu küllaldase arvu raamatutega õpetliku ja meelelahutava sisuga. Raamatukogu tarvitamiseks peab vahialustel olema luba juba karistusaja algusest peale.

30. Valitsus peab vahialustele võimaluse andma teateid saada tähtsamatest päevasündmustest. See maksab iseäranis vahialuste kohta, kes pikemat aega karistust kannavad.

Vahialuste suhtlemine välisilmaga.

31. Vahialustele peab antama luba tarviliku valve all kokkusaamiseks nende omastega ning usaldusväärsete sõpradega. Tarvis on hoolitseda selle eest, et selline suhtlemine neile võimalik oleks kindlatel vaheaegadel niihästi külaliste vastuvõtmise kui ka kirja teel.

32. Välismaistel vahialustel tuleb lubada suhtlemine nende maa diplomaatilise ja konsulaarse esindusega.

III. Distsipliin.

Distsiplinaarkaristused.

33. Distsiplinaarkaristused ei tohi kunagi oma viisi ja ulatuse poolest kõrvale kalduda sellest, mis seadusega või vastava asutise korraldusega lubatud.

34. Seadusega või vastava asutise korraldusega tuleb määrata isik või ametikoht, kellel on distsiplinaarkaristuste määramise õigus.

35. Distsiplinaarkaristust võib määrata ainult siis, kui asjaolud on põhjalikult uuritud ja vahialusel on olnud võimalus kõik esitada, mis ta tahab tuua oma kaitseks. Kui distsiplinaarkaristuse määraja ei oska vahialuse keelt, siis peab enne karistuse määramist antama võimalus vahialusele tõlgi abil ennast kaitsta.

36. Kui üksikutes riikides on lubatud ihunuhtlus mõne erandliku juhu jaoks, siis peab määratama tema täidesaatmise viis seaduse läbi. Kui ihunuhtlus on lubatud, siis võidakse ta täide saata alles siis, kui arst on tunnustanud, et vahialune seda võib kanda. Ihunuhtlust võib teostada ainult ametnik juhataja ja arsti isiklikul juuresolekul.

37. Kui üksikutes riikides mõne erandliku juhu jaoks on lubatud arest pimedas ruumis, siis peab selle distsiplinaarkaristuse sisu määratud olema seadusega.

38. Distsiplinaarkaristusi, millel oma viisi või vahialuse seisukorra tõttu võivad olla tervisele kahjulikud tagajärjed, näit. toidu vähendamine ja vabas õhus liikumise piiramine või keelamine, võib tarvitusele võtta ainult kindlaksmääratud ajaks ja arsti nõusolekul; nende ülemmäär peab ette nähtud olema seaduses.

Survevahendid.

39. Surveabinõusid, nagu käsirauad, ahelad ja rahustussärgid, ei tohi tarvitada mitte karistamiseks, vaid ainult kaitseabinõuna vägivaldsete vahialuste vastu ja ainult nii kaua, kui nad tarvilikud on, et niisuguseid vahialuseid takistada endale või teistele viga sünnitada või muud kahju tekitada. Surveabinõudest tuleb vahialused vabastada, kui olud seda lubavad; neid võib uuesti siis tarvitusele võtta, kui vahialune jällegi vägivalda tarvitab.

Surveabinõud peavad valmistatud olema kõrgema vangistus-asutise poolt heaks kiidetud kavade järele.

40. Ahelad ja käsirauad, mille otstarve ei ole võtta vahialuselt

võimalust oma kehaliikmeid tarvitada, vaid ainult võimaldavad takistada tema põgenemist, peavad olema alati kerged ja valmistatud kõrgema vangistusasutise poolt heaks kiidetud kavade järele. Nende tarvituselevõtmisel peavad juhataja ja teised ametnikud valvama, et nad ei sünnitaks haavu ega muljusi.

Palved ja kaebused.

41. Igal vahialusel peab alati võimalus olema pöörduda palve ja kaebusega vangistusasutise juhataja või selle asetäitja poole.

42. Igal vahialusel peab olema õigus ettenähtud korras pöörduda kaebustega väljaspool vangistusasutist asuvate kõrgemate asutiste poole.

IV. Ametnikud.

43. Kõik vangistusasutise ametnikud tuleb suure hoolega valida mitte üksnes nende võimete, vaid ka iseloomu omaduste järele.

44. Kõik vangistusasutise ametnikud peavad oma teenistuskohuseid eeskujulikult täitma. Nende kohus on mitte ainult vahialuseid kindla valve all hoida, vaid nad peavad ka oma eeskujuliku käitumisega kasvatuslikult vahialustesse mõjuma.

45. Suure asutise juhataja peab samal maa-alal või tema läheduses elama. Tal ei tohi oma ameti kõrval olla muid ameteid.

Kui mitu väikest asutist ühe juhataja alla kuuluvad, siis peab ta neid tihti külastama. Igal niisugusel väikesel asutisel peab eesotsas seisma ametnik, kes vastutust kannab ja samas asutises elab.

45. Juhataja peab asutise maa vahialuste keelt nii rääkima, et ta nendega ilma tõlgita läbi saab.

Tema asemik ja võimalust mööda ka teised asutise ametnikud peavad rääkida oskama vahialuste enamuse keelt.

Nii palju kui tarvis on, peab tõlke abiks võetama.

47. Et hoolitseda tuleb, et igale vahialusele võimaldataks korrapäraselt oma usutunnistuse jumalateenistusel viibida, peab selle usutunnistuse vaimulikule lubama ilmuda vangistusasutisse ja seal nende usulisi talitusi toimetada. Peale selle ei tohi keelata vaimulikule iga sama usutunnistuse vahialusega eraldi kõnelda.

48. Igal vangistusasutisel peab olema oma arst.

Suure asutise arst peab samal maa-alal või lähemas ümbruses elama.

Asutisi, mis nii väikesed on, et nad ei jõua oma arsti ülal pidada, kes ainult nende teenistuses seisaks, peab tihti külastama eraarst; arst peab elama asutise läheduses, et tarbe korral kohe kohale võiks tulla.

On soovitatav, et vangistusasutiste arstid oleksid ka psühhiaatria alal ette valmistatud, eriti need, kes on ainult vangistusasutises teenistuses.

49. Vangistusasutistes, kus vahialustele õpetust antakse, tuleb õppetööle rakendada selleks ette valmistatud isikuid.

50. Naisvahialuste järelevalve tuleb võimalust mööda eranditult naisametnikkude kaudu teostada. Juurdepääs vangistusasutistesse või nende osakondadesse, kus kinni peetakse ainult naisvahialuseid, on keelatud meesametnikkudel ükskõik mis teenistusastmel, välja arvatud juhud, kus see kuulub nende ametikohuste hulka. Nad peavad sel korral, välja arvatud juhataja, arst ja vaimulik, seda tegema naisametniku saatel.

51. Ametnikud ei tohi kunagi vahialuse vastu relvi tarvitada või muidu vägivaldselt käituda, välja arvatud ainult oma hädakaitse korral või vahialuse põgenemise katsel, mis teisiti ei ole kõrvaldatav; nad peavad seejuures tarviliku mõõdukusega piirduma.

52. Ametnikud, kes teenistusse astuvad, peavad, enne kui neile usaldatakse järelevalve vahialuste üle, küllaldase aja kestel saama õpetuse oma kohuste ja vastutuse üle, mida see kutse neilt nõuab.

53. Valitsus peab kõigiti püüdma äratada arusaamist ametnikkudes kui ka ühiskonnas selle üle, et teenistus vangistusasutistes on vastutusrikas ja suure sotsiaalse tähtsusega.

V. Vabastatud vahialuste hoolekanne.

54. Vangistusasutistest vabastatute hoolekandele tuleb pöörata tõsist tähelepanu. Hoolekandetööd peab alatama juba karistusekandmise ajal ning rajatama vahialuse ja ta omaste elutingimuste piinlikule uurimisele. Selle töö eesmärgiks on kaasa aidata vahialusele asuda vabaduses seadusepärasele ja korralikule eluviisile.

55. Tuleb püüda võimalust mööda abilisi leida iga asutise juures, kes vangistusasutistest vabastatute hoolekandele pühenduvad, eriti seeläbi, et nad külastavad vabastatuid, toetavad neid kodanlikku ühiskonda pääsemisel ja aitavad neid jällegi võita omale paika ausate kodanikkude seas.

H. Jucum.

Riigikohtu tegelus.

Üldkogu.

Kas on kohtul õigus kriminaalsüüdistustes asjatoimetust seisma panna või mitte alustada tsiviilõiguslike küsimuste lahendamiseks peale nende juhtude, mis Kr. Kp. S. § 27. ette nähtud?

Vastus: eitav.

Kr. Kp. S. § 27. on ette nähtud juhud, mil nõutakse tsiviilkohtu otsust enne kui kriminaalsüüdistust võib algatada või otsustada. Need on perekonnaseisuõiguste, omandusõiguste kinnisvara

peale ning maksujõuetuse iseloomu kindlakstegemine, kui kriminaalsüütegu sõltub nendest asjaoludest. Peale nende ei näe Kr. Kp. S. enam teisi prejuditsiaalpõhiseid ette. Endine Vene Senat on Kr. Kp. S. § 27. küll laialdasemalt seletanud ja selle alla viinud ka juhud, mis § 27. sisuga kokku ei käi. Vajadust Kr. Kp. S. § 27. laialdasemas mõttes tõlgendada, leiti Venemaal tarvilikuks vandemeeste kohtu sisseadmisel, kus sageli kriminaalsüüdistusega seotud tsiviilõiguslikke küsimusi pidid lahendama kohtunikud, kellel suuremalt jaolt puudusid üld- kui ka juriidiline haridus. See Kr. Kp. S. § 27. täpsast mõttest kõrvalekaldumine on isegi Vene Senatit viinud üks-teisele vastukäivatele otsustele. Meil maksva kohtukorra ja üldise olukorra juures ei ole enam kuidagi õigustatud Kr. Kp. S. § 27. täpsast mõttest kõrvalekaldumine. Peab ka veel arvesse võtma, et peale juba seaduses ette nähtud prejuditsiaalküsimuste laiendamise toob enesega kaasa teatud liiki kriminaalasjade otsustamise viivituse, mis vähendab kuritegude repressiooni ja paneb kahjusaajate peale kriminaalasjade jälgimisel mitteõigustatud kohused ja kulud.

Neil põhjustel leiab Riigikohtu üldkogu, et ülesseatud küsimusele tuleb vastata eitavalt.

(Riigikohtu üldkogu t. nr. 83—1929. a.).

Tsiviilosakond.

Igamisvalduse seaduslik (justus) ja ainult arvatav alus (titulus putativus).

Rakvere-Paide Rahukogule 1. okt. 1924. a. antud nõudepalves seletas nõudja Kaarel Klaamanni volinik, et tema volitaja isa Mihkel Klaamann kinkinud 1. aprillil 1913. a. oma Kunda vallas asuva Klauksemaa talukoha nõudjale. Isa surmast saadik, 4. apr. 1913. a., vallanud nõudja seda talu kinkimise alusel 11 aastat. Kostjaks andis nõudja üles oma isa Mihkel Klaamanni pärandustombu ja palus seda talu iganud valduse põhjal nõudja omaks tunnistada. Rahukogu rahaldas nõude ja Kohtupalat kinnitas rahukogu otsuse. Oma otsuse põhistes leiab Kohtupalat, et nõudja valduse juriidiline alus (*titulus*) on kindlaks tehtud tunnistajate seletuste põhjal, et Mihkel Klaamann soovis omandusõigust kohe pojale üle anda. Edasi leiab Kohtupalat, hinnates kinkedokumenti, et siin on tegemist kinkega elavate vahel. Viimaks väljendab Kohtupalat arvamust, et olenemata sellest, kuidas nimetada dokumendis sisalduvat tehingut, oli nõudjal küllalt põhjust seda omandusvalduse juriidiliseks aluseks (*titulus putativus*) pidada.

Oma kassatsioonikaebuses Riigikohtule palub kostjate volinik tühistada Kohtupalati otsus B. E. S. § 820. ja Ts. Kp. S. § 339. ja 366. rikkumise pärast, seletades, et Kohtupalat pole üldse kaalunud esitatud dokumendi juriidilist jõudu, sest see ei ole Mihkel Klaamanni käega kirjutatud ja sel puudub kinkija Mihkel Klaamanni allkiri.

Asja ettekande ära kuulnud, leiab Riigikohus, et kostjate voliniku kassatsioonkaebus tuleb rahuldada järgmistel põhjustel:

1) Balti Eraseaduse § 832 järele peab igamisvalduse aluseks olev tehing maksev olema, s. o. väljendatud olema vormis, mis on ette kirjutatud selliste tehingute kohta. Võttes käesoleval korral igamisvalduse tehingu aluseks 1. apr. 1913. a. aset leidnud Mihkel Klaamanni talukoha lubamist oma pojale Kaarlile, pidi Kohtupalat selle lubaduse või kinkimise, milleks Kohtupalat seda arvab, seaduslikkust kontrollima, ja nimelt, kas see lubadus või kinge vastab seaduses nõutud vormi tingimustele selliste tehingute suhtes. Pärandus avanes pärast Mihkel Klaamanni surma Eestimaa talurahvaseaduse järele, nagu see näha tema pärijate kinnitamise otsuse ärakirjast. Eestimaa talurahvasead. § 1179 järele peavad kinked surma puhuks sündima kirjalikult, kirjalikkude testamentide vormis (E. T. S. § 1170), või jälle kolme usaldusväärse tunnistaja juuresolekul. Et käesoleval korral 1. apr. 1913. a. tehing vastaks Eestimaa talurahvaseaduse vormi nõuetele kinkimise suhtes, pole sellest tehingust mitte näha, ega tõsita seda ka Kohtupalat omas otsuses. Seda tegemata jättes ja nõudja igamisvalduse aluseks tunnistades tehingut, mis omalt vormilt ei vasta tema koostamise aja seadusenõuetele, on Kohtupalat oluliselt rikkunud nii B. E. S. § 820. p. 2, mille järele igamisvaldusel peab olema seaduslik alus, kui ka Ts. Kp. S. § 339.

2) Viide sellele, et nõudjal oli küllalt põhjust tehingut 1. apr. 1913. a. omandusvalduse juriidiliseks aluseks pidada (*titulus putativus*), ei vabastanud Kohtupalatit kohustisest kontrollida selle tehingu seadusepärasust. Igamisvaldaja poolt vaid arvatava, kujuteldava, tõeliselt mitteolemasoleva aluse, s. o. *titulus putativus*'e käsitamine valdustitlina (B. E. S. § 835) võib ikkagi ainult siis üles kerkida, kui valduse aluseks arvatavat tehingut üldse sõlmitud pole, või jälle sõlmitud tehing tühiseks osutub. Kuid siis peavad selleks erilised asjaolud olema, mis igamisvaldajat veendele viisid tema valdustitli olemasolu ja selle seaduslikkuse suhtes. Võttes igamisvaldaja poolt ainult oletatava, kuid tõeliselt mitteolemasoleva või jälle tühise titli igamisvalduse aluseks, pidi kohus ära näitama, millised need erilised asjaolud olid, mis nõudjat veendele viisid tema valdusaluse seaduslikkuses. Seda ei ole näha Kohtupalati otsusest.

(Riigikohtu tsiv. t. nr. 905—1929. a.)

Administratiivosakond.

Kas vallavanema abi võib sekretäri abi kohuseid täita valla kantseleis?

Vastus: eitav.

Vallavalitsuste korraldamise seaduse (R. T. nr. 97—1926. a.) §§ 76—79 järele alluvad vallavalitsusele, mille hulka kuuluvad ka

vallavanema abid, kõik kantseleiametnikud, nii sekretär kui ka tema abid. Viimased aga peale selle seisavad oma töös otseselt sekretäri järelevalvel ja käsutusel. On selge, et säärasel korral, kui vallavanema abi on samal ajal ka vallasekretäri abiks, peavad tekkima arusaamatused alluvuse küsimuses. Nisugune kord tuleb tunnistada seadusega mittekokkukõlas olevaks.

(R. adm. t. nr. 735 — 1929. a.)

Kas isik, kes omavalitsuse teenistuses olnud üle 30 aasta, kuid teenistusest lahkudes, olles alla 60 a. vana, ei omandanud pensioni saamise õigust, kaotab pensioni saamise õiguse, kui ta kohtuotsusega sunnitööle või vangiroodu mõistetud?

Vastus: jaatav.

A. P. oli pensioniõiguslikus teenistuses olnud üle 30 aasta. Kohtu alla andmise tõttu teenistusest vabastatud 1923. a. Rahukogu otsusega 6. VI 1925. a. mõistetud üheks aastaks vangiroodu ühes kõigi iseäraliste kodanikuõiguste kaotamisega. Pooleaastase vangisoleku järel vabariigi valitsuse poolt vabastatud enne tähtaega. Tema pensioni nõudmise palve on 23. III 1929. a. töö-hoolekandeministeeriumi poolt rahuldamata jäetud, sest asjatoimetusest ei nähtavat, et A. P.-le oleks iseäralised kodanikuõigused tagasi antud. Kaebuses Riigikohtule A. P. volinik väidab, et N. S. § 43 ei olevat ette nähtud pensioniõiguse äravõtmist, ja uut seadust, mis ilmunud 1927. a., ei saavat aga käesolevas asjas tarvitada, sest hiljem ilmunud seadus ei omavat tagasiulatuvat mõju. Antud kaebuse jättis Riigikohus rahuldamata järgmistel põhjustel:

A. P. on seisnud omavalitsuse teenistuses üle 30 a., kuid ametist tagandamisel 1923. a. tema veel ei omandanud pensioni saamise õigust, sest ei olnud ametist tagandamise ajal 60 a. vana (Pens. sead. § 7) ja 60-aastaseks sai ta alles 9./21. aug. 1928. a., mil temal alles avanes õigus pensioni saamiseks. Silmas pidades aga, et 1927. a. ilmus seadus (R. T. nr. 54—1927. a., sead. nr. 54), mille järele surmanuhtlusele, sunnitööle või vangiroodu mõistmisega käib kaasas riikliku pensioni kaotus, siis kaotas ka pensioni saamise õiguse A. P., kes 1925. a. oli mõistetud N. S. § 354 põhjal vangiroodu, mis otsus astus seadusejõusse, ja kuigi A. P. oli vabariigi valitsuse otsusega selle karistuse kandmisest enne tähtaega vabastatud, ei andnud see vabariigi valitsuse otsus temale pensioni saamise õigust, sest Riigikogu poolt 20. mail 1927. a. antud seaduses (R. T. nr. 54—1927. a.) ei ole ette nähtud pensioni saamise õiguse tagasisaamist ühel või teisel viisil isikutele, kes on sunnitööle ja vangiroodu mõistetud. Kaebaja voliniku väited selle kohta, et 1927. a. ilmunud seadust ei saa tarvitada enne seaduse ilmumist olnud asjaolude kohta, on õige, kuid käesolevas asjas seda tehtud ei olegi, sest seda seadust on tarvitatud 1928. a., s. o. ajal, mil A. P. avanes õigus pensioni

saada. Ekslik on ka A. P. voliniku väide, et vene ajal vangiroodu mõistmisega ei käinud ühes pensioniõiguse kaotamine, kuna Vene Pens. sead. § 24. järele kaotasid vangiroodu iseäralikkude õiguste kaotamisega mõistetud isikud ka pensioniõiguse, kuigi see eraldi N. S.-es tähendatud ei olnud.

(R. adm. t. nr. 380 II—1929. a.)

Kas õpetajate naturaaltulu tuleb Õpetajate palgaseaduse alusel hinnata?

Vastus: eitav.

Õpetajate palgaseaduse muutmise seaduse (R. T. nr. 26—1923. a., sead. nr. 13) § 9 järele koolijuhatajad, juhatajate abid ja maa- ning alevikooliõpetajad saavad kooli ülalpidajalt korteri ühes kütte ja valgustusega, mille eest nende palgast maal 10% ja linnades 20% maha arvatakse; kus ei ole võimalik korterit anda, seal saavad nad palga täiel määral. Kuna aga Tulumaksu seaduse § 7 järele rahalise väärtusega naturaaltulud võetakse arvesse keskmise hinnaga, mis läinud aastal tuluallika asukohas olnud, siis tuleb õpetaja naturaaltulu korteri, kütte ja valgustuse näol hinnata keskmise hinnaga, mis läinud aastal seal oli, kus keegi õpetaja teenis, aga mitte ei tule hinnata ülaltähendatud Õpetajate palgaseaduse alusel.

(R. adm. t. nr. 183 II—1930. a.)

Kas Tulumaksu Peakomitee võib eelmise astme otsuseid järelevalve korras revideerimisele võtta?

Vastus: eitav.

Tulumaksu Peakomitee arutab tulumaksu asju Tulumaksu seaduses ette nähtud korras ja alustel ning juhud, mil asjad Tulumaksu Peakomitee arutusele kuuluvad, on ette nähtud Tulumaksu seaduse §§ 53—59.

Tulumaksu Peakomitee on erikoosseisuga ametiaste, mis kokku astub ainult tema võimkonda kuuluvate asjade otsustamiseks, ja tema võib teotseda ainult seaduses ette nähtud piirides ja alustel. Iseäralise Tulu ja Arimaksu Komitee ja Tulumaksu Peakomitee vahetõrge ei ole mitte harilik administratiivasutiste alluvuse vahetõrge, kus ülem aste võib temale alluva ametiastme otsuseid järelevalve korras revideerida.

(R. adm. t. nr. 237 II—1930. a.)

Kas „Riigi Teatajas“ nr. 32—1929. a. avaldatud Pensionide kõrgendamise seadus eraldab neid pensionisaajaid teistest, kelle pensioni väljaarvamisel on arvesse võetud ka veneaegne teenistus?

Vastus: eitav.

Riigikogu poolt 26. märtsil 1929. a. antud seaduse nr. 234 (R. T. nr. 32—1929. a.) § 1. on tähendatud, et Riigi- ja omavalitsuse

teenijate pensioni seaduse (R. T. nr. 123/124—1924. a.) põhjal määratud pensionid kõrgendatakse 25% võrra alates 1. apr. 1929. a. : 1) ülaltähendatud seaduse § 1. pp. a ja c näidatud isikutele ja nende perekondadele, kes saavad pensioni palganormide järgi, mis olid maksvad enne 1. aprilli 1927. a. Riigikogu poolt 26. III 1929. a. antud seadus ei eralda teistest isikuid, kelle pensioni määramisel on arvestatud Riigi- ja omavalitsuse teenijate pensioni seaduse § 6 teist lõiget. Kui seaduseandja tahe oli nende isikute pensioni mitte kõrgendada, kelle pensioni väljaarvamisel on arvesse võetud ka veneaegne teenistus, siis oleks ta seda seaduses selgesti ka väljendanud.

(R. adm. t. nr. 442 II—1929. a.)

Kas alevi-omavalitsused on kohustatud maavalitsuse eelarves tervishoiu korraldamiseks ette nähtud kuludest osa võtma?

Vastus: jaatav, kui alevi-omavalitsusele ei ole tervishoiu alal linnavalitsuse õigusi antud.

Rahva tervishoiu korralduse seaduse (R. T. nr. 2—1928. a.) § 38. on otseselt öeldud, et maavalitsuse piirides asuvad alevi-omavalitsused, kui neile sama seaduse § 14 alusel pole antud tervishoiu alal linnavalitsuse õigusi, võtavad maavolikogu poolt vastu võetud eelarvetega tervishoiu peale määratud kuludest osa vastavalt nende elanikkudearvule ja maksavad vastavad summad hiljemalt eelarve aasta lõpuks maavalitsuse kassasse. Seega seadus kohustab otseselt alevi-omavalitsust maavalitsuse eelarves tervishoiu korraldamise peale ette nähtud kuludest osa võtma ja alevi-omavalitsuse peale langevat kuludeosa maavalitsuse kassasse ära tasuma.

(R. adm. t. nr. 660 I—1929. a.)

Tartu Õigusteadlaste Seltsi koosolekuteateid.

Seltsi aastapeakoosolek 14. III 30. a., kell 20.

Koosoleku avab seltsi esimees A. Palvadre, meelde tuletades aruandeaasta kestel surma läbi lahkunud kaht seltsiliiget, keda mälestatakse püstitõusmisega.

Koosoleku juhatajaks valitakse T. Grünthal, protokollib J. Mõtte.

Päevakorras: 1) 1929. a. aruanded, 2) 1930. a. liikmemaks ja eelarved, 3) valimised ja 4) läbirääkimised.

1. Aruanded. a) Tartu Õigusteadlaste Seltsi aruande kannab

ette seltsi juhatuse abikirjatoimetaja J. Mõtte, tähendades, et aruandeaasta kestel on peetud 2 peakoosolekut, 7 juhatusekoosolekut ja 3 referaadikoosolekut. Seltsil liikmeid praegu 96. Aruandeaasta kestel uusi liikmeid vastu võetud 2, lahkunud elukoha muutmise, liikmemaksu mittetasumise ja surma tõttu 10. 1929. a. liikmemaksu tasunud 70 liiget. Peale aruandeaasta lõpetamist tasunud veel 12 liiget.

b) Revisjonikomisjoni poolt kinnitatud laekaaruande esitab abi-laekur M. Taevere, mainides, et aruandeaasta kestel on olnud tulusid kr. 420.52, kulusid kr. 296.75. Aruandeaasta laeka saldo kr. 123.77.

c) Ajakirja „Õiguse“ aruanded, mis revisjonikomisjoni poolt kinnitatud, esitab endine asjaajaja V. Üprus.

Juriidilise ajakirja „Õiguse“ 1929. a. tulude-kulude aruanne.

Tulud:

Ajakirja müügist:

1929. a. aastakäik	Kr. 3499.75.	
Vanad aastakäigud	„ 647.50.	4147.25.

Toetused:

Kohtuministeriumilt	Kr. 1800.00.	
Vann. Adv. Nõukogult	„ 300.00.	
Tartu Õigust. Seltsilt	„ 250.00.	2350.00.

Saadud eelmiste aastate võlga		363.81.
Mitmesugused tulud		128.71.

Bilanss Kr. 6989.77.

Kulud:

Trükikulud	Kr. 2002.80.	
Paber	„ 510.10.	
Honorarid	„ 1400.42.	
Korrektuurid	„ 115.00.	
Tegevtoimetaja tasu	„ 400.00.	
Asjaajaja palk	„ 600.00.	
Kantseleikulud	„ 35.10.	
Postikulud	„ 120.58.	
Kirjandus	„ 69.60.	
Komisjonid	„ 208.4c.	
Reklaam	„ 82.40.	
Võlga tasutud	„ 34.80.	
Mitmesugused kulud	„ 188.91.	
Tagavarakapitaliks	„ 350.00.	6118.17.

Ülejääk . . . . . 871.60.

Bilanss Kr. 6989.77.

Juriidilise ajakirja „Õiguse“ lõppbilanss 31. XII 1929. a.

Deebet.

1. Kassa saldo	Kr. 2135.65.	
2. Ladu arve	„ 2206.20.	
3. Deebitoride arve	„ 357.49.	
4. Vallasvara arve	„ 245.50.	
5. Lugemislaua arve	„ 169.93.	
6. Tagavarakapitali arve	„ 700.00.	5814.75.
		<u>Bilanss Kr. 5814.75.</u>

Kreedid.

1. Kreditoride arve	Kr. 772.71.	
2. Kapitali arve	„ 3797.85.	
3. Üleminevate summade arve	„ 2.00.	
4. Ajakirja 1930. a. arve	„ 42.00.	
5. Tartu Õigusteadlaste Seltsi arve	„ 238.00.	4852.06.
6. Kapitali juurdekasv		962.19.
		<u>Bilanss Kr. 5814.75.</u>

2. Eelarved. Seltsi liikmemaksuks määratakse juhatuse ettepanekul endiselt 3 kr.

a) Tartu Õigusteadlaste Seltsi 1930. a. eelarve esitab M. Taevere.

Tulud:

1. Saldo 1. I 1930. a.	Kr. 123.77.
2. 1930. a. liikmemaksu (80 liiget, à 3 kr.)	„ 240.00.
	<u>Kokku kr. 363.77.</u>

Kulud:

1. Ajakirja „Õiguse“ toetus	Kr. 250.00.
2. Ruumide korrashoid ja kutsete laialisaatmine	„ 20.00.
3. Asjaajamise ja kantseleikulud	„ 30.00.
4. Ettenägemata kulud	„ 60.77.
	<u>Kokku kr. 363.77.</u>

b) Ajakirja „Õiguse“ eelarve esitab asjaajaja A. Mägi, tähendades, et eelarves on erikuludena märgitud 1930. a. Õigusteadlaste Päeva referaatide väljaandmine, kuna toimetusel on kavatsus mainitud referaate välja anda „Õiguse“ erinumbrina, mis oleks „Õiguse“ 1930. a. erilisa.

Kirjanduse ülevaade.

Ju e u m , H.: Rahvusvahelise Kriminaalõiguse ja Vangistusasutiste Komisjoni vahiauste kohtlemise põhilased 128

Riigikohtu tegelus.

Üldkogu:

Kas on kohtul õigus kriminaalsüüdistustes asjatoimetust seisma panna või mitte alustada tsiviilõiguslike küsimuste lahendamiseks peale nende juhtude, mis Kr. Kp. S. § 27. ette nähtud? 136

Tsiviilosakond:

Igamisvalduse seadustik (*justus*) ja ainult arvatav alus (*titulus putativus*). 137

Administratiivosakond:

Kas vallavanema abi või sekretäri abi kohuseid täita valla kantseleis? 138

Kas isik, kes omavalitsuse teenistuses olnud üle 30 aasta, kuid teenistusest lahkudes, olles alla 60 a. vana, ei omandanud pensioni saamise õigust, kaotab pensioni saamise õiguse, kui ta kohtuotsusega sunnitööle või vangiroodu mõistetud? . . . 139

Kas õpetajate naturaaltulu tuleb Õpetajate palgaseaduse alusel hinnata? 140

Kas Tulumaksu Peakomitee võib eelmise astme otsuseid järelevalve korras revideerimisele võtta? 140

Kas „Riigi Teatajas“ nr. 32—1929. a. avaldatud Pensionide kõrgendamise seadus eraldab neid pensionisaajaid teistest, kelle pensioni väljaarvamisel on arvesse võetud ka veneaegne teenistus? 140

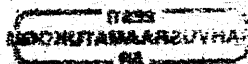
Kas aleviomavalitsused on kohustatud maavalitsuse eelarves tervishoiu korraldamiseks ette nähtud kuludest osa võtma? 141

Tartu Õigusteadlaste Seltsi koosolekuteateid.

Seltsi aastapeakoosolek 14. III 30. a., kell 20 141

Lisa.

Riigikohtu 1928. a. otsused . . . . . lk. 97—128

1930. a. ilmub juriidiline ajakiri

„ÕIGUS“

üheteistkümnendat aastat.

TOIMETUS:

**R. Rägo (peatoimetaja), K. Grau, E. Maddison,
A. Palvadre, J. Reinhold, J. Uluots ja
E. Ein (tegevtoimetaja).**

Sisuks juriidilised artiklid, kodu ja välismaa seaduseandluse ülevaade, kodu- ja välismaa kohtute tegelus; eriti rõhutatakse Riigikohtu tegeluse käsitlemist.

Lisana annab „Õigus“ 1929. a. Riigikohtu otsused.

Lähemateks kaastöolisteks on Tartu ülikooli õigusteaduskonna õppejõud, riigikohtunikud, vanemad kohtutegelased jne.

**Aasta jooksul ilmub 10 numbrit.
Numbri suurus ühes lisaga 48—64 lk.**

Tellimishind: **7 krooni** aastas, üksiknumber **75 s.**

On veel saada ajakirja eelmisi aastakäike hinnaga (ühes lisaga): 1920. a. — 1 kr. 50 s., 1921. a. — 3 kr., 1922. a. — 8 kr., 1923. ja 1924. a. — 4 kr., 1925., 1926., 1927. ja 1928. a. — 4 kr. 50 s. ning 1929. a. — 7 kr.

Toimetuse ja talituse aadress: **Tartu, Aia tän. nr. 35, telefon nr. 81.**

Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutised.

Hind 75 senti

